

INFORMATOR

DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

- gdzie, kiedy i w jakich sprawach -

Szanowni Państwo,

Prawa osób z niepełnosprawnościami gwarantowane są w Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 roku, której art. 32 ust. 2 zapewnia prawo do niedyskryminacji stanowiąc, że nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny.

Wszyscy wiemy, że brak informacji gdzie, kiedy i w jakich sprawach osoby z niepełnosprawnościami mogą zwrócić się o pomoc powoduje, że często czują się one bezradne i osamotnione. By temu zapobiec przekazujemy Państwu informator, który jest praktycznym przewodnikiem, wskazującym w czytelny sposób, zakres działania oraz dane adresowe instytucji i organizacji, działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami - mieszkańców powiatu poznańskiego.

Informator "[Gdzie, kiedy i w jakich sprawach](#)" zawiera również informacje o przysługujących uprawnieniach i ulgach, z których mogą korzystać osoby posiadające prawne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, bądź niepełnosprawności, wskazuje instytucje pomocowe do których należy składać wnioski m.in. o dofinansowanie do rehabilitacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami oraz te, do których można się zwrócić w przypadku wątpliwości w kwestii interpretacji obowiązujących w tym zakresie przepisów prawa.

Jestem przekonany, że informator pomoże wielu osobom powrócić do aktywnego udziału w życiu społecznym i zawodowym oraz, że spowoduje on, iż będziecie Państwo wiedzieli co zrobić i gdzie się udać by móc korzystać z różnych form wsparcia.

Jan Grabkowski
Starosta Poznański

SPIS TREŚCI

I Definicja niepełnosprawności	3
II Instytucje orzekające - dla celów rentowych	3
1. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS)	3
2. Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS)	4
3. Komisje Lekarskie podległe Ministrowi Obrony Narodowej i Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji	5
III Instytucje orzekające o niepełnosprawności - dla celów pozarentowych	5
1. Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności (PZON)	5
- uzyskanie orzeczenia o niepełnosprawności (dla osób do 16. roku życia) i stopniu niepełnosprawności (dla osób powyżej 16. roku życia)	6
- uzyskanie legitymacji potwierdzającej niepełnosprawność	7
- uzyskanie Karty Parkingowej	8
2. Dla celów związanych ze wspomaganiem rozwoju i edukacji	10
- Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne	10
IV Rehabilitacja Społeczna	11
1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR)	11
2. Warsztaty Terapii Zajęciowej (WTZ)	13
3. Środowiskowe Domy Samopomocy (ŚDS)	14
V Rehabilitacja Zawodowa i Pośrednictwo Pracy	15
1. Powiatowy Urząd Pracy (PUP)	15
2. Poznański Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości (POWP)	17
3. Zakłady Pracy Chronionej (ZPCH)	18
VI Instytucje Wspomagające Osoby z Niepełnosprawnościami	18
1. Ośrodki Pomocy Społecznej (OPS)	18
- wykaz Ośrodków Pomocy Społecznej na terenie powiatu poznańskiego ..	19
2. Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia Starostwa Powiatowego w Poznaniu	21
3. Pełnomocnik Starosty ds. Osób z Niepełnosprawnościami	21
4. Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych	22
5. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) - Oddział Wielkopolski	22
6. Okręgowa Inspekcja Pracy	23
7. Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami	23
VII Uprawnienia osób z niepełnosprawnościami	24
1. Zwolnienia i ulgi w opłatach za przejazdy lokalnym transportem zbiorowym organizowanym przez Miasto Poznań	24

2. Komunikacja publiczna w powiecie poznańskim	27
3. Ulgi w przejazdach PKP, PKS oraz linie lotnicze	27
4. Usługi telekomunikacyjne	30
5. Zwolnienia z opłat abonamentowych RTV	30
6. Uprawnienia w prawie pracy	30
7. Prawo do korzystania poza kolejnością ze świadczeń opieki zdrowotnej oraz usług farmaceutycznych udzielanych w aptekach	32
8. Inne uprawnienia:	34
- Ulgi w podatku dochodowym od osób fizycznych	34
- Zwolnienie z podatku za posiadanie psa	39
- Zwolnienie z podatku od czynności cywilnoprawnych	39
- Ulga w zakupie biletów do muzeów państwowych	39
- Ulga w opłacie paszportowej	39
- Udogodnienia w wyborach	39
- Bezpłatny transport do placówek oświaty	41
VIII Świadczenia opiekuńcze	42
1. Specjalny zasiłek opiekuńczy	42
2. Świadczenie pielęgnacyjne - zasady obowiązujące do 31.12.2023 r.	43
3. Świadczenie pielęgnacyjne - zasady obowiązujące od 1.01.2024 r.	46
4. Świadczenie wspierające	48
5. Zasiłek pielęgnacyjny	50
6. Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	51
7. 500+ Świadczenie uzupełniające dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji	51
8. Jednorazowe świadczenie z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu	52
IX Nieodpłatna pomoc prawna i nieodpłatne poradnictwo obywatelskie	53
X Lista jednostek nieodpłatnego poradnictwa na terenie powiatu poznańskiego	54
XI Ważne strony internetowe	54
XII Wybrane akty prawne regulujące problematykę osób niepełnosprawnych	55

UWAGA!

1. Informator nie stanowi źródła prawa.
2. Informator przedstawia stan prawny na marzec 2025 r.
3. Przed podjęciem jakichkolwiek działań prosimy o nawiązanie kontaktu z odpowiednią jednostką organizacyjną.

I DEFINICJA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W rozumieniu ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych:

"niepełnosprawność to trwała lub okresowa niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodująca niezdolność do pracy."

II INSTYTUCJE ORZEKAJĄCE - DLA CELÓW RENTOWYCH

1. ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH (ZUS)

Nazwa oddziału	Dane kontaktowe	Godziny obsługi klienta	Właściwość dla gmin
Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział	60-908 Poznań ul. Dąbrowskiego 12 tel. 22 560 16 00	poniedziałek 8.00-17.00 od wtorku do piątku 8.00-15.00	Buk, Dopiewo, Komorniki, Rokietnica, Stęszew, Tarnowo Podgórne
Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział	61-361 Poznań ul. Starołęcka 31 tel. 22 560 16 00	poniedziałek 8.00-17.00 od wtorku do piątku 8.00-15.00	Czerwonak, Kleszczewo, Kostrzyn, Kórnik, Murowana Goślina, Pobiedziska, Swarzędz
Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Inspektorat	61-512 Poznań ul. Fabryczna 27/28 tel. 22 560 16 00	poniedziałek 8.00-17.00 od wtorku do piątku 8.00-15.00	Luboń, Puszczykowo, Mosina, Suchy Las

Orzekaniem o niezdolności do pracy do celów rentowych zajmuje się lekarz orzecznik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Ocenia on stopień niezdolności do pracy oraz wydaje orzeczenie, na podstawie którego ZUS podejmuje decyzje w sprawie świadczeń rentowych.

Orzeczenie lekarza orzecznika stanowi podstawę do wydania decyzji przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w sprawie przyznania:

- renty z tytułu niezdolności do pracy** z ogólnego stanu zdrowia (renta trwała lub okresowa),
- renty szkoleniowej** - przysługuje jeśli ubezpieczony spełnia warunki wymagane do przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy i uzyska orzeczenie o celowości przekwalifikowania zawodowego ze względu na niezdolność do pracy w dotychczasowym zawodzie,
- renty socjalnej** - przyznawana osobie, która jest pełnoletnia oraz całkowicie niezdolna do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało przed ukończeniem 18 roku życia albo w trakcie nauki w szkole lub szkole wyższej przed ukończeniem 25 roku życia albo w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej. Renta socjalna może być przyznana również kobiecie, która wyszła za mąż po ukończeniu 16 roku życia.

Jeśli osoba, która ubiega się o ustalenie stopnia niepełnosprawności i posiada orzeczenie ZUS, to Powiatowe lub Miejskie Zespoły do spraw Orzekania o Niepełnosprawności (PZON/MZON) są zobowiązane wydać orzeczenie o niepełnosprawności. Orzeczenie o stopniu niepełnosprawności stwarza możliwość otrzymania różnych dodatkowych świadczeń przysługujących osobom z niepełnosprawnościami (np. zasiłku pielęgnacyjnego albo ulgowych przejazdów środkami komunikacji publicznej - zobacz rozdział: UPRAWNIENIA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI). Dlatego warto mieć orzeczenia wydane przez oba organy.

UWAGA! Wnioski o wydanie orzeczenia należy składać w ZUS, właściwym ze względu na miejsce zamieszkania wnioskującego. Informacje o świadczeniach, ubezpieczeniach i usługach elektronicznych ZUS można uzyskać w **Centrum Obsługi Telefonicznej ZUS, tel.: 22 560 16 00**. Szczegółowe informacje na stronie **www.zus.pl**

2. KASA ROLNICZEGO UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO (KRUS)

Oddział Regionalny w Poznaniu

ul. Św. Marcin 46/50; 60-972 Poznań

tel.: 61 85 30 920; fax.: 61 85 30 921

e-mail: poznan@krus.gov.pl

Godziny pracy: poniedziałek 7:00 - 16:00, wtorek - piątek 7:00 - 15:00

Ubezpieczenie społeczne rolników uregulowane zostało ustawą z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników. Od 1997 r. KRUS prowadzi odrębny dwuinstancyjny system orzecznictwa lekarskiego w związku z ustaleniem prawa ubezpieczonych w KRUS do świadczeń zależnych od niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym lub medycznej oceny stanu zdrowia.

Rolnicy i ich rodziny - podlegają lekarzom rzeczoznawcom i komisjom lekarskim Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS), które wydają:

1. orzeczenia o całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym,
2. orzeczenia o celowości przekwalifikowania zawodowego,
3. orzeczenia o stałym i długotrwałym uszczerbku na zdrowiu w związku z ustaleniem prawa do jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy rolniczej lub rolniczej choroby zawodowej, a także związku śmierci ubezpieczonego z tym wypadkiem lub chorobą.

UWAGA! Orzeczenia wydane przez KRUS po 1 stycznia 1998 roku nie stanowią podstawy do zaliczenia osób, których orzeczenia te dotyczą, do osób z niepełnosprawnościami w rozumieniu ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Te osoby, jeśli chcą uzyskać prawne potwierdzenie niepełnosprawności, powinny wystąpić z wnioskiem do Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności (w Poznaniu ul. Słowackiego 8) o ustalenie stopnia niepełnosprawności.

3. KOMISJE LEKARSKIE PODLEGŁE MINISTROWI OBRONY NARODOWEJ I MINISTROWI SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI

Funkcjonariusze Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Więziennej, emeryci i renciści tych jednostek oraz ich rodziny podlegają komisjom lekarskim podległym Ministrowi Obrony Narodowej i Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji, które ustalają niezdolność do pracy / służby.

UWAGA! Orzeczenia komisji lekarskich podległych MON i MSWiA wydane po 1 stycznia 1998 roku nie stanowią podstawy do zaliczenia osób, których orzeczenia te dotyczą, do osób z niepełnosprawnościami w rozumieniu ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Te osoby, jeśli chcą uzyskać prawne potwierdzenie niepełnosprawności, powinny wystąpić z wnioskiem do Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności - w Poznaniu ul. Słowackiego 8, o ustalenie stopnia niepełnosprawności.

III INSTYTUCJE ORZEKAJĄCE O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI - DLA CELÓW POZARENTOWYCH

1. POWIATOWY ZESPÓŁ DO SPRAW ORZEKANIA O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI (PZON)

ul. Słowackiego 8; 60-823 Poznań

tel.: 61 8410 704; 61 8410 705; 61 8410 706

e-mail: orzekanie@powiat.poznan.pl; www.bip.powiat.poznan.pl

Godziny urzędowania: poniedziałek: 7.30 - 16.30, wtorek - piątek: 7.30 - 14.30

UWAGA! Obowiązuje system kolejkowy

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności dla mieszkańców powiatu poznańskiego oraz mieszkańców miasta Poznania wydaje orzeczenia o:

1. niepełnosprawności - osobom, które nie ukończyły 16 roku życia,
2. stopniu niepełnosprawności (lekkim, umiarkowanym, znacznym) - osobom, które ukończyły 16 rok życia,
3. wskazaniach do ulg i uprawnień - osobom, które ukończyły 16 rok życia i posiadają jedno z następujących orzeczeń:
 - a) ważne orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o:
 - całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji,
 - niezdolności do samodzielnej egzystencji,
 - całkowitej niezdolności do pracy,
 - częściowej niezdolności do pracy oraz celowości przekwalifikowania;
 - b) ważne orzeczenie organu rentowego (ZUS, MSWiA, MON), wydane przed dniem 1 stycznia 1998 r. o zaliczeniu do jednej z grup inwalidów;
 - c) ważne orzeczenie KRUS o niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, wydane przed 1 stycznia 1998 r.

Do zadań PZON należy także wydawanie:

1. legitymacji osoby niepełnosprawnej,
2. kart parkingowych uprawnionym osobom niepełnosprawnym,
3. kart parkingowych placówkom zajmującym się opieką, rehabilitacją lub edukacją osób niepełnosprawnych,
4. zaświadczeń o podstawie zaliczenia do stopnia niepełnosprawności (wydawanych dla celów udokumentowania przez pracodawcę stanów zatrudnienia osób niepełnosprawnych, o których mowa w art. 22 ust.1 pkt. 2 lub art. 26a ust. 1b ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych).

ORZECZENIE O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI / STOPNIU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI / WSKAZANIACH DO ULG I UPRAWNIEN

Wymagane dokumenty:

1. wniosek o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności / stopniu niepełnosprawności / wskazaniach do ulg i uprawnień - wypełniony i podpisany przez wnioskodawcę (w przypadku osób w wieku 16-18 lat, również przez jego opiekuna prawnego, a w przypadku osób ubezwłasnowolnionych - przez przedstawiciela ustawowego),
2. oryginał zaświadczenia lekarskiego o stanie zdrowia wystawionego przez lekarza, pod opieką którego znajduje się wnioskodawca (zaświadczenie nie jest wymagane w przypadku wniosku o wydanie orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień),
3. dokumenty medyczne potwierdzające rozpoznania opisane przez lekarza w zaświadczeniu lekarskim o stanie zdrowia - oryginały lub kserokopie potwierdzone za zgodność z oryginałem (do wglądu),
4. odpis skrócony aktu urodzenia - w przypadku dziecka oraz osób w wieku 16-18 lat - oryginał (do wglądu)
5. w przypadku ubiegania się o wydanie orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień konieczne jest przedłożenie jednego z poniższych orzeczeń:
 - a) orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o:
 - całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji,
 - niezdolności do samodzielnej egzystencji,
 - całkowitej niezdolności do pracy,
 - częściowej niezdolności do pracy oraz celowości przekwalifikowania;
 - b) ważne orzeczenie organu rentowego (ZUS, MSWiA, MON), wydane przed dniem 1 stycznia 1998 r. o zaliczeniu do jednej z grup inwalidów;
 - c) ważne orzeczenie KRUS o niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, wydane przed 1 stycznia 1998 r.

Niezbędne druki można uzyskać w punkcie informacyjnym PZON lub pobrać ze strony internetowej **www.bip.powiat.poznan.pl**, zakładka: *Osoby Niepełnosprawne > orzekanie o niepełnosprawności > wnioski do pobrania > Karty usług PZON.*

Tryb orzekania bez osobistego stawiennictwa

W przypadku długotrwałej i nierokującej poprawy choroby, uniemożliwiającej osobiste stawiennictwo wnioskodawcy na posiedzeniu składu orzekającego, lekarz orzecznik może podjąć decyzję o zaocznym trybie orzekania, o ile przedłożona dokumentacja medyczna nie budzi wątpliwości co do stanu zdrowia klienta (nie dotyczy orzekania o wskazaniach do ulg i uprawnień, gdzie obecność zainteresowanego jest zawsze obowiązkowa).

Opiekun osoby ubiegającej się o zaoczny tryb orzekania wypełnia i załącza do wniosku informację socjalno-społeczną, której druk dostępny jest w punkcie informacyjnym PZON oraz na stronie **www.bip.powiat.poznan.pl** w zakładce: *Osoby Niepełnosprawne > orzekanie o niepełnosprawności > wnioski do pobrania > Karty usług PZON.*

Tryb odwoławczy

Od orzeczenia o niepełnosprawności oraz o stopniu niepełnosprawności można wnieść odwołanie do Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Województwie Wielkopolskim za pośrednictwem Powiatowego Zespołu, w terminie 14 dni od daty otrzymania orzeczenia. Orzeczenie o wskazaniach do ulg i uprawnień wydawane jest w oparciu o inną prawomocną i ostateczną decyzję administracyjną, dlatego od tego rodzaju orzeczenia nie przysługuje odwołanie. Orzeczenie jest ostateczne i niezaskarżalne.

- LEGITYMACJA POTWIERDZAJĄCA NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ -

Wymagane dokumenty:

1. wypełniony i podpisany wniosek o wydanie legitymacji dokumentującej niepełnosprawność,
2. aktualne zdjęcie o wymiarach 35 mm x 45 mm (jednolite, białe tło),
3. dokument potwierdzający tożsamość osób powyżej 18 roku życia - do wglądu,
4. orzeczenie wydane przez PZON, WZON lub prawomocny wyrok Sądu - do wglądu.

Niezbędne druki można uzyskać w punkcie informacyjnym PZON lub pobrać ze strony internetowej **www.bip.powiat.poznan.pl**, zakładka: *Osoby Niepełnosprawne > orzekanie o niepełnosprawności > wnioski do pobrania > Karty usług PZON.*

Legitymację osoby niepełnosprawnej może uzyskać każda osoba posiadająca orzeczenie o niepełnosprawności / stopniu niepełnosprawności / wskazaniach do ulg i uprawnień, po uprawnieniu się decyzji. **Legitymacje wystawia się na okres ważności orzeczenia, jednakże nie dłuższy niż:**

- 5 lat - w przypadku osoby poniżej 16 roku życia,
- 10 lat - w przypadku osób między 16 a 60 rokiem życia.

W przypadku osób po 60 roku życia legitymację wystawia się:

- na okres ważności orzeczenia - w przypadku okresowych orzeczeń,
- bezterminowo - w przypadku orzeczeń wydanych na stałe.

WAŻNE!

- Prawomocne orzeczenie to takie wobec którego, w terminie 14 dni od dnia odbioru orzeczenia, nie wniesiono odwołania. Strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania. Orzeczenie staje się ostateczne i prawomocne w chwili złożenia pisemnego oświadczenia w tym zakresie.
- **W przypadku gdy osoba niepełnosprawna posiada więcej niż jedno orzeczenie** uprawniające do ubiegania się o wydanie legitymacji osoby niepełnosprawnej, wystawia się je na podstawie ostatniego orzeczenia.
- W przypadku duplikatu legitymacji pobierana jest opłata w wysokości 15 zł (opłata przyjmowana jest wyłącznie kartą płatniczą, w przypadku płatności gotówką obowiązuje płatność w placówce przyjmującej wpłaty - placówka pocztowa, bank, sklep realizujący wpłaty. Formularze wpłat są dostępne w punkcie informacyjnym PZON).
- **Uwaga! Osoba posiadająca ważną legitymację** wydaną na wzorze obowiązującym przed 1 sierpnia 2017 r. (której podstawą jest orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub o wskazaniach do ulg i uprawnień) ma pełne prawo posługiwać się tą legitymacją wszędzie tam, gdzie legitymacja jest dokumentem uprawniającym do ulg i świadczeń. **Nie ma obowiązku wymiany legitymacji "papierowych" na "plastikowe", jednak w przypadku chęci wymiany, opłata nie jest uiszczana.**

Osoba, która nie posiada legitymacji w celu korzystania z określonych ulg i uprawnień **powinna posługiwać się ważnym orzeczeniem potwierdzającym niepełnosprawność lub stopień niepełnosprawności.** To bowiem orzeczenie dokumentuje status osoby jako niepełnosprawnej, natomiast legitymacja jest dokumentem potwierdzającym wydanie przedmiotowego orzeczenia. W szczególności dotyczy to korzystania z ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (PKP, PKS). W świetle wyjaśnień Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 18 października 2017 r. **w przypadku posiadania orzeczenia o niepełnosprawności albo orzeczenia o stopniu niepełnosprawności nie jest konieczne posiadanie również legitymacji (...).**

- KARTA PARKINGOWA -

Kartę parkingową, uprawniającą do parkowania na miejscach przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych, mogą otrzymać osoby posiadające ważne orzeczenie ze wskazaniem do wydania karty parkingowej. Karta parkingowa wydawana jest na okres ważności orzeczenia, jednak nie dłużej niż na 5 lat.

1. Karta parkingowa jest wystawiona na osobę niepełnosprawną. Korzystając z przywilejów wynikających z posiadania karty parkingowej, osoba niepełnosprawna może kierować pojazdem, lub może być wieziona przez innego kierowcę, innym pojazdem. Kierowca tego pojazdu, w momencie przewożenia osoby niepełnosprawnej przejmując wszystkie przywileje właściciela karty,
2. Kartę parkingową wykładamy w przedniej części samochodu, stroną z numerem oraz datą ważności (a nie stroną ze zdjęciem),
3. Karta obowiązuje na terenie naszego kraju oraz w krajach Unii Europejskiej,
4. Kierowca pojazdu oznakowanego tą kartą może parkować pojazd na miejscach parkingowych oznakowanych znakiem drogowym: na niebieskim tle wózek inwalidzki i tzw. koperta,
5. Karta parkingowa co do zasady nie zwalnia z opłat za parkowanie. Na podstawie wewnętrznych regulacji (uchwały rady gminy) osoby niepełnosprawne mogą być zwolnione z opłat za parkowanie w strefie płatnego parkowania. W każdym mieście mogą obowiązywać inne zasady.

Karta parkingowa uprawnia do niestosowania się do poniższych dziewięciu znaków drogowych:

- B-1 - zakaz ruchu w obu kierunkach
- B-3 - zakaz wjazdu pojazdów silnikowych z wyjątkiem motocykli jednośladowych
- B-3a - zakaz wjazdu autobusów
- B-4 - zakaz wjazdu motocykli
- B-10 - zakaz wjazdu motorowerów
- B-35 - zakaz postoju
- B-37 - zakaz postoju w dni nieparzyste
- B-38 - zakaz postoju w dni parzyste
- B-39 - strefa ograniczonego postoju

Wymagane dokumenty:

- wypełniony i podpisany wniosek o wydanie karty parkingowej,
- aktualne zdjęcie o wymiarach 35 mm x 45 mm (jednolite, białe tło),
- **potwierdzenie wpłaty kwoty 21 złotych** - opłata przyjmowana wyłącznie kartą płatniczą. W przypadku płatności gotówką obowiązuje płatność w placówce przyjmującej wpłaty (np. placówka pocztowa, bank, sklep realizujący wpłaty). Formularze wpłat są dostępne w punkcie informacyjnym PZON,
- dokument potwierdzający tożsamość osób powyżej 18 roku życia - do wglądu,
- prawomocne orzeczenie wydane przez PZON, WZON lub wyrok Sądu ze wskazaniem do wydania karty parkingowej - do wglądu.

Niezbędne druki można uzyskać w punkcie informacyjnym PZON lub pobrać ze strony internetowej **www.bip.powiat.poznan.pl**, zakładka: *Osoby Niepełnosprawne > orzekanie o niepełnosprawności > wnioski do pobrania > Karty usług PZON.*

Wniosek składa się osobiście, z wyjątkiem:

1. osoby, która nie ukończyła 18. roku życia, za którą wniosek składa rodzic lub ustanowiony przez sąd opiekun;
2. osoby ubezwłasnowolnionej, za którą wniosek składa odpowiednio opiekun lub kurator ustanowiony przez sąd.

Kartę należy odebrać osobiście po okazaniu dokumentu potwierdzającego tożsamość albo przez ustanowionego pełnomocnika po okazaniu przez niego dokumentu potwierdzającego jego tożsamość.

2. DLA CELÓW ZWIĄZANYCH ZE WSPOMAGANIEM ROZWOJU I EDUKACJI

- PORADNIE PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNE (PPP) -

Poradnie psychologiczno-pedagogiczne wydają orzeczenia (opinie) o potrzebie:

1. kształcenia specjalnego dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością, wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy,
2. indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego dla dzieci, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do przedszkola lub oddziału przedszkolnego zorganizowanego w szkole podstawowej,
3. wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole (opinia),
4. zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim.

Wykaz Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w powiecie poznańskim:

Nazwa poradni	Dane kontaktowe	Rejon działania
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Luboniu	ul. Wschodnia 26 B; 60-030 Luboń tel.: 61 8581 979 e-mail: sekretariat@ppplubon.pl BIP: http://bip.ppplubon.powiat.poznan.pl	miasto Luboń, część gminy Dopiewo: (Dopiewo, Dopiewiec, Skórzewo, Konarzewo, Zakrzewo, Pałędzie, Dąbrowa, Dąbrówka)
Filia w Buku	ul. Szarych Szeregów 8; 64-320 Buk tel.: 61 8140 241 e-mail: buk@ppplubon.pl	miasto i gmina Buk, część gminy Dopiewo: Więckowice
Filia w Stęszewie	ul. Janusza Korczaka 2; 62-060 Stęszew tel.: 729 856 077 e-mail: steszew@ppp.lubon.pl	miasto i gmina Stęszew
Filia w Suchym Lesie	ul. Nowy Rynek 2; 62-002 Suchy Las tel.: 61 8116 122, 505 327 064 e-mail: suchylas@ppplubon.pl	gmina Suchy Las, część gminy Rokietnica: Rokietnica, Mrowino

Nazwa poradni	Dane kontaktowe	Rejon działania
Filia w Tarnowie Podgórnym	ul.Sportowa 1; 62-080 Tarnowo Podgórne tel.: 505 377 660 e-mail: tarnowopodgorne@ppplubon.pl	gmina Tarnowo Podgórne, część gminy Rokietnica: Napachanie
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Puszczykowie	ul. Jana Żupańskiego 2; 62-040 Puszczykowo tel.: 61 2245 168 e-mail: sekretariat@pppuszczykowo.pl www.ppppuszczykowo.powiat.poznan.pl	miasto i gmina Mosina, gmina Komorniki miasto Puszczykowo
Filia w Kórniku	ul. Błażejewska 63; 62-035 Kórnik tel.: 61 8190 495; 797 523 252 e-mail: sekretariat.kornik@pppuszczykowo.pl	miasto i gmina Kórnik
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Swarzędzu	ul. Dworcowa 7; 62-020 Swarzędz tel./fax.: 61 8174 951 e-mail: sekretariat.swarzedz@pppswarzedz.pl www.pppswarzedz.pl	miasto i gmina Swarzędz, gmina Kleszczewo
Filia w Czerwonaku	ul. Poznańska 15D/83; 62-028 Koziegłowy tel.: 61 8121 454 e-mail: sekretariat.czerwonak@pppswarzedz.pl	gmina Czerwonak
Filia w Murowanej Goslinie	ul. Mściszewska 10; 62-095 Murowana Goślina tel.: 61 8123 621 e-mail: sekretariat.murowanag@pppswarzedz.pl	miasto i gmina Murowana Goślina
Filia w Kostrzynie	ul. Braci Drzewieckich 1; 62-025 Kostrzyn tel.: 61 8189 819 e-mail: sekretariat.kostrzyn@pppswarzedz.pl	miasto i gmina Kostrzyn
Filia w Pobiedziskach	ul. Kazimierza Odnowiciela 16; 62-010 Pobiedziska tel.: 61 8154 674; e-mail: sekretariat.pobiedziska@pppswarzedz.pl	miasto i gmina Pobiedziska

IV REHABILITACJA SPOŁECZNA

1. POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE (PCPR)

ul. Słowackiego 8; 60-823 Poznań

tel.: 61 8410 710, fax.: 61 8410 711

e-mail: pcpr@powiat.poznan.pl

www.pcpr.powiat.poznan.pl

Godziny urzędowania: poniedziałek od 8.00 do 16.00; wtorek -piątek od 7.30 do 15.30

PCPR jest jednostką organizacyjną Powiatu Poznańskiego, która realizuje zadania powiatu z zakresu pomocy społecznej, rehabilitacji społecznej i polityki prorodzinnej - mające na celu poprawę funkcjonowania rodziny i osób z niepełnosprawnościami oraz zapobieganie i przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym.

Głównym celem rehabilitacji społecznej jest umożliwienie osobom z niepełnośprawnościami uczestnictwa w życiu społecznym poprzez:

1. **Likwidację barier w komunikowaniu się** - wsparcie w formie dofinansowania w przypadku posiadania ograniczenia uniemożliwiającego lub utrudniającego swobodne porozumiewanie się lub przekazywanie pozyskiwanych informacji (np.: komputer, telefon komórkowy, Cyber Oko, oprogramowania służące do komunikowania się np. Mówiki, Tobii).
2. **Likwidację barier technicznych** - wsparcie w formie dofinansowania usunięcia przeszkód wynikających z braku zastosowania lub niedostosowania odpowiednich do rodzajów niepełnosprawności urządzeń lub przedmiotów (np.: podnośnik transportowy, podnośnik łazienkowy, platformę schodową, rowery trójkołowy, powiększalnik, lupę, czytnik).
3. **Likwidację barier architektonicznych** - wsparcie w formie dofinansowania do przystosowania miejsca zamieszkania osobie mającej trudności w poruszaniu się, w celu umożliwienia jej wykonywania podstawowych, codziennych czynności, jeżeli są one właścicielami nieruchomości lub jej użytkownikami wieczystymi lub posiadają zgodę właściciela lokalu lub budynku mieszkalnego, w którym stale zamieszkują (np.: wykonanie podjazdu, likwidacja progów w mieszkaniu, dostosowanie łazienki, zakup i montaż windy).
4. **Zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze** - wsparcie w formie dofinansowania do zakupu np.: wózka inwalidzkiego, protezy kończyn, materaca przeciwoleżynowego, kul, laski pieluchomajtek i innych, po uprzednim dofinansowaniu z Narodowego Funduszu Zdrowia. Dofinansowanie zależne jest od średniego miesięcznego dochodu w przeliczeniu na jedną osobę w gospodarstwie domowym.
5. **Zakup sprzętu rehabilitacyjnego dla osób z niepełnosprawnościami** - wsparcie w formie dofinansowania do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, który jest niezbędny do prowadzenia rehabilitacji w warunkach domowych, mający za zadanie osiągnięcie przy aktywnym uczestnictwie osoby niepełnosprawnej możliwie najwyższego poziomu jej funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej (np.: rower stacjonarny, orbitrek, wioślarz, łóżko rehabilitacyjne). Dofinansowanie zależne jest od średniego miesięcznego dochodu w przeliczeniu na jedną osobę w gospodarstwie domowym.
6. **Zakup sprzętu rehabilitacyjnego dla osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, osób prawnych i pozostałych jednostek organizacyjnych** - wsparcie w formie dofinansowania do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, który jest niezbędny do prowadzenia rehabilitacji gdzie przy aktywnym uczestnictwie osoby niepełnosprawnej możliwe jest osiągnięcie najwyższego poziomu jej funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej. Warunkiem uzyskania dofinansowania jest udokumentowanie prowadzenia działalności związanej z rehabilitacją osób niepełnosprawnych przez okres co najmniej 2 lata przed dniem złożenia wniosku oraz posiadania środków własnych lub pozyskanych z innych źródeł na sfinansowanie przedsięwzięcia w wysokości nieobjętej dofinansowaniem ze środków PFRON.

7. **Uczestnictwo w turnusie rehabilitacyjnym** - wsparcie w formie dofinansowania do 14 dniowego turnusu, mającego na celu poprawę stanu fizycznego połączonego z elementami wypoczynku. Wysokość dofinansowania uzależniona jest od stopnia niepełnosprawności wnioskodawcy i średniego miesięcznego dochodu w przeliczeniu na jedną osobę w gospodarstwie domowym.
8. **Organizację sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób z niepełnosprawnościami** - wsparcie w formie dofinansowania osobom prawnym i jednostkom organizacyjnym nieposiadającym osobowości prawnej, prowadzących działalność na rzecz osób z niepełnosprawnościami, organizacji np.: wycieczek, wyjść do muzeów, imprez plenerowych.
9. **Zadania z zakresu programu "Aktywny Samorząd"** - którego głównym celem jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających udział adresatów programu w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji.

UWAGA! Druki oraz dodatkowe informacje w wyżej wymienionym zakresie można uzyskać w Zespole ds. osób z Niepełnosprawnościami (pok. 120 i 121, tel.: 61 8410 714, 61 8410 717, 61 2222 905, 61 2222 906, 61 2228 855) lub na stronie internetowej www.pcp.r.poznan.pl (zakładka: *Osoby z niepełnosprawnościami*).

2. WARSZTATY TERAPII ZAJĘCIOWEJ (WTZ)

Warsztaty Terapii Zajęciowej są wyodrębnionymi organizacyjnie i finansowo placówkami stwarzającymi osobom z niepełnosprawnościami, niezdolnym do podjęcia pracy, możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Uczestnikami WTZ mogą być osoby z niepełnosprawnościami posiadające w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności wskazanie do uczestnictwa w terapii zajęciowej. Zgłoszenia osób z niepełnosprawnościami, które chcą uczestniczyć w warsztacie przyjmuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

Na terenie powiatu poznańskiego działa 8 warsztatów terapii zajęciowej:

Nazwa	Dane kontaktowe
WTZ "Promyk" przy Stowarzyszeniu na Rzecz Osób Niepełnosprawnych "Promyk"	ul. Poznańska 19; 62-070 Konarzewo tel.: 61 6 706 827; e-mail: wzt.promyk.komorniki@wp.pl Filia: Otusz 23; 64-320 Buk tel./fax.: 61 8140 178; e-mail: wzt.promyk.otusz@wp.pl www.promyk-komorniki.pl
WTZ - Swarzędz przy Stowarzyszeniu Przyjaciół Dzieci Specjalnej Troski im. Leszka Grajka	os. Kościuszkowców 13; 62-020 Swarzędz tel.: 61 651 52 86, fax.: 61 651 88 68 e-mail: spdst@wp.pl ; www.spdst.org.pl II Oddział: ul. Zamkowa 39; 62-020 Swarzędz tel.: 734 456 910

Nazwa	Dane kontaktowe
WTZ - Drżążgowo przy Stowarzyszeniu Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej "Razem"	Drżążgowo 11; 62-025 Kostrzyn tel.: 601 430 174 e-mail: razem.kostrzyn@wp.pl; www.razem.ehost.pl
WTZ "Roktar" przy Stowarzyszeniu Osób Niepełnosprawnych i Ich Rodzin	ul. 27 Grudnia 8; 62-080 Tarnowo Podgórne tel.: 500 420 323 e-mail: roktar@roktar.pl www.roktar.pl
WTZ - Murowana Goślina przy Goślińskim Stowarzyszeniu Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych	ul. Mściszewska 10; 62-095 Murowana Goślina tel.: 506 858 729 e-mail: wtzmgo@o2.pl www.gspn.org.pl
WTZ - Pobiedziska przy Stowarzyszeniu Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych i Aktywności Lokalnej "Dla Ciebie"	ul. Mieszka I nr 5; 62-010 Pobiedziska tel.: 61 8154 488, 667 132 813 e-mail: wtz.pobiedziska@gmail.com www.stow-pobiedziska.pl
WTZ - Luboń przy Stowarzyszeniu Pomocy Osobom Niepełnosprawnym "Wspólna Droga"	ul. Romana Maya 1B; 62-030 Luboń tel.: 507 469 749 e-mail: wtz.lubon@wp.pl www.wspolnadroga.lubon.pl
WTZ - Boduszewo przy Czerwonackim Stowarzyszeniu Przyjaciół Osób z Niepełnosprawnością i ich Rodzin	Boduszewo 19B; 62-095 Murowana Goślina tel.: 692 581 719 e-mail: wtzczerwonaki@gmail.com

3. ŚRODOWISKOWE DOMY SAMOPOMOCY (ŚDS)

Środowiskowy Dom Samopomocy zapewnia osobom z zaburzeniami psychicznymi wsparcie w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych i zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych.

Domy dzielą się na następujące typy:

typ A - dla osób przewlekłe psychicznie chorych,

typ B - dla osób z niepełnosprawnością intelektualną,

typ C - dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych,

typ D - dla osób ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi.

Osoby z niepełnosprawnościami, ubiegające się o przyjęcie do ŚDS winny złożyć pisemny wniosek do Ośrodka Pomocy Społecznej właściwego ze względu na miejsce ich zamieszkania lub pobytu w dniu ich kierowania. **Dodatkowe informacje** można uzyskać w miejscowym Ośrodku Pomocy Społecznej lub Dziale Pomocy Instytucjonalnej i Świadczeń PCPR (Poznań ul. Słowackiego 8, pokój nr: 145) lub pod nr telefonu: 61 84 10 716.

Na terenie powiatu poznańskiego prowadzą działalność cztery środowiskowe domy samopomocy:

Nazwa	Dane kontaktowe	Typ	Zasięg działania
Środowiskowy Dom Samopomocy w Swarzędzu	ul. Działkowa 61a; 62-020 Swarzędz tel.: 61 651 05 84 e-mail: kontakt@sds-swarzedz.pl www.opsswarzedz.pl (zakładka ŚDS)	A	gmina Swarzędz
Środowiskowy Dom Samopomocy w Kórniku	ul. 20 Października 69; 62-035 Kórnik tel.: 61 817 03 05, 515 229 671 e-mail: sds@kornik.pl http://bip.kornik.pl (zakładka ŚDS)	AB	gmina Kórnik
Dom Pomocy Maltańskiej - Środowiskowy Dom Samopomocy w Puszczykowie	ul. Dworcowa 16; 62-040 Puszczykowo tel.: 61 819 44 46 e-mail: maltadom@wp.pl www.maltadom.fc.pl	AB	powiat Poznański
Środowiskowy Dom Samopomocy w Mosinie	ul. Wiosny Ludów 5; 62-050 Mosina tel.: 61 885 50 07 email: sds@mosina.pl	ABCD	gmina Mosina

Wykaz środowiskowych domów samopomocy i ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi: **www.poznan.uw.gov.pl**, zakładki: *Urząd > Rejestry, ewidencje i archiwa > Wydział Polityki Społecznej > pomoc społeczna > Wykaz środowiskowych domów samopomocy i powiatowych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi.*

V REHABILITACJA ZAWODOWA I POŚREDNICTWO PRACY

1. POWIATOWY URZĄD PRACY (PUP)

ul. Czarnieckiego 9; 61-538 Poznań
tel.: 61 834 56 40; 61 834 56 79
fax.: 61 833 98 08
e-mail: kancelaria@poznan.praca.gov.pl
poznan.praca.gov.pl

Godziny obsługi klientów:

poniedziałek od 8:00 do 15:30; wtorek - piątek od 8:00 do 14:30

Wydawanie zaświadczeń - w godz. 8.00 do 13.00, pok. nr 14.

W celu uzyskania statusu osoby bezrobotnej lub poszukującej pracy należy zarejestrować się w Powiatowym Urzędzie Pracy.

Rejestracja bezrobotnych:

1. **Rejestracja osobista** w urzędzie od godz. 7.30, możliwa po pobraniu biletu z biletomatu, dzienny limit 30 osób.
2. **Rejestracja elektroniczna** poprzez stronę **www.praca.gov.pl** w dwóch wariantach:
 - a) **pełna rejestracja przez Internet** - na stronie **www.praca.gov.pl** - dotyczy osób posiadających podpis elektroniczny, profil zaufany lub ePUAP, nie wymaga osobistej wizyty w urzędzie;
 - b) **zgłoszenie do rejestracji** - poprzez system na stronie **www.praca.gov.pl**, który wyznacza termin wizyty w urzędzie w celu dokonania rejestracji.

Wszystkie usługi świadczone przez PUP są bezpłatne!

Osoba z niepełnosprawnością może być zarejestrowana w PUP jako:

- a) **bezrobotna** - to osoba, która posiada ustaloną niepełnosprawność, jednak nie jest uprawniona m.in. do renty z tytułu niezdolności do pracy, renty socjalnej, zasiłku stałego.
- b) **poszukująca pracy** - to osoba, która oprócz ustalonej niepełnosprawności jest uprawniona m.in. do renty z tytułu niezdolności do pracy, renty socjalnej, zasiłku stałego.

Osoba z orzeczoną stopniem niepełnosprawności, która jest zdolna do podjęcia zatrudnienia w co najmniej połowie wymiaru czasu pracy, posiadająca status "bezrobotnego" może skorzystać ze wszystkich usług urzędu pracy i instrumentów przewidzianych dla osoby bezrobotnej.

Ponadto osoba z niepełnosprawnością zarejestrowana w PUP jako poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu może również korzystać na zasadach takich jak bezrobotni z usług lub instrumentów m.in.:

1. szkoleń;
2. stażu;
3. prac interwencyjnych;
4. dofinansowania do podjęcia działalności gospodarczej

Dla osób z niepełnosprawnością posiadających status "poszukującej pracy", a nie pozostających w zatrudnieniu, przewidziane są usługi urzędu pracy i instrumenty finansowane ze środków PFRON.

Instrumenty te są adresowane bezpośrednio do osób niepełnosprawnościami, jak też do ich pracodawców.

Uprawnienia pracodawcy zatrudniającego osobę z orzeczoną niepełnosprawnością	- Miesięczne dofinansowanie do wynagrodzenia pracownika. - Zwrot kosztów przystosowania stanowiska pracy. - Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy. - Zwrot kosztów szkolenia pracownika. - Zwrot kosztów zatrudnienia pracownika pomagającego pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy. - Zwolnienie z wpłat na PFRON. - Refundacja części wynagrodzenia lub składek na ubezpieczenia społeczne.
Uprawnienia osoby z orzeczoną niepełnosprawnością zdolnej do pracy, posiadającej status "bezrobotnego" lub poszukującej pracy	- Pomoc w znalezieniu zatrudnienia (pośrednictwo pracy). - Możliwość nabycia, uzupełnienia, podniesienia kwalifikacji zawodowych oraz zdobycia doświadczenia zawodowego (szkolenia, studia podyplomowe, staż). - Pomoc w wyborze odpowiedniego miejsca pracy przy uwzględnieniu predyspozycji zawodowych i możliwości zdrowotnych oraz wymagań w danym środowisku pracy (doradcy zawodowego).
Osoby niepełnosprawne podejmujące i prowadzące działalność gospodarczą lub rolniczą	- Wsparcie finansowe na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej. - Dofinansowanie do oprocentowania kredytu bankowego. - Refundacja składek ZUS.

2. POZNAŃSKI OŚRODEK WSPIERANIA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI (POWP)

ul. Klasztorna 16; 61-779 Poznań

tel.: 61 853 21 86

fax.: 61 853 22 04

e-mail: powp@poznan.praca.gov.pl,

www.poznan.praca.gov.pl

Godziny pracy: poniedziałek - piątek 9.00 - 16.00

Poznański Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości swoją działalność prowadzi jako dział PUP w Poznaniu. W Ośrodku można uzyskać podstawowe informacje, jak krok po kroku zrealizować pomysł na własną firmę oraz informacje nt. dofinansowań ze środków publicznych do podjęcia działalności gospodarczej. Można także skonsultować plan przedsięwzięcia czy skorzystać z wiedzy fachowców i specjalistów rozwiązując problemy, jakie mogą się pojawić przy prowadzeniu działalności gospodarczej.

POWP świadczy bezpłatne usługi w zakresie:

- a) informacji dotyczących rozpoczęcia i prowadzenia działalności gospodarczej,
- b) indywidualnego, specjalistycznego doradztwa i konsultacji dla małych firm,
- c) organizowania warsztatów, prelekcji i szkoleń z zagadnień związanych z funkcjonowaniem przedsiębiorstwa.

3. ZAKŁADY PRACY CHRONIONEJ (ZPCH) ZAKŁAD AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ (ZAZ)

Zakłady Pracy Chronionej - to instytucje przystosowane do zatrudniania osób z niepełnosprawnościami oraz służące zwiększaniu aktywności zawodowej tych osób. Warunki pracy w ZPCH są dostosowane do stopnia i rodzaju niepełnosprawności zatrudnionych w nim osób. Pracodawca zobowiązany jest prowadzić zakładowy fundusz rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami. Środki tego funduszu są przeznaczone na rehabilitację zawodową i społeczną zatrudnionych osób z niepełnosprawnościami.

Wykaz zakładów pracy chronionej w Wielkopolsce na stronach internetowych:

1. **www.poznan.uw.gov.pl**

Urząd > Rejestry, ewidencje i archiwa > Wydział Polityki Społecznej > Rynek Pracy > Wykaz zakładów pracy chronionej.

2. **www.zpchr.pl**

Zakład aktywności zawodowej (ZAZ) jest wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo jednostką, która zapewnia zatrudnienie osobom niepełnosprawnym ze znacznym stopniem niepełnosprawności oraz osobom z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, u których stwierdzono autyzm, upośledzenie umysłowe lub chorobę psychiczną. Osoby te wymagają specjalnych tzw. chronionych warunków pracy.

Wykaz zakładów aktywności zawodowej w Wielkopolsce na stronie internetowej:

www.poznan.uw.gov.pl

Urząd > Rejestry, ewidencje i archiwa > Wydział Polityki Społecznej > Rynek Pracy > Wykaz zakładów aktywności zawodowej.

VI INSTYTUCJE WSPOMAGAJĄCE OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

1. OŚRODKI POMOCY SPOŁECZNEJ (OPS)

Ośrodek Pomocy Społecznej - to jednostka organizacyjna w gminie, wykonująca zadania w zakresie pomocy społecznej. Celem działania OPS jest pomoc w przezwyciężeniu trudnych sytuacji życiowych, których osoby lub rodziny nie są w stanie samodzielnie pokonać.

Do **OPS** można zwrócić się m.in. o pomoc w uzyskaniu takich świadczeń jak:

- zasiłek stały,
- zasiłek okresowy,
- zasiłek celowy,
- zasiłek pielęgnacyjny,
- świadczenie pielęgnacyjne,
- specjalny zasiłek opiekuńczy,
- dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka,
- usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze,
- całodobowa opieka stacjonarna.

Osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. **Aby skorzystać z tej formy pomocy, należy zgłosić się do OPS w miejscu zamieszkania.**

Domy Pomocy Społecznej w zależności od tego dla kogo są przeznaczone dzielą się na następujące typy domów: dla osób w podeszłym wieku, przewlekle somatycznie chorych, przewlekle psychicznie chorych, dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie, dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, osób niepełnosprawnych fizycznie, osób uzależnionych od alkoholu. Na terenie powiatu poznańskiego funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej **dla osób w podeszłym wieku** (88 miejsc), **dla osób przewlekle somatycznie chorych** (12 miejsc) oraz 3 miejsca przeznaczone na wsparcie krótkoterminowe.

Nazwa	Dane kontaktowe
Dom Pomocy Społecznej (DPS) w Lisówkach	ul. Leśne Zacisze 2; 62-070 Dopiewo tel.: 61 8148 049 e-mail: dpslisowki@powiat.poznan.pl www.dpslisowki.powiat.poznan.pl

Wykaz Ośrodków Pomocy Społecznej na terenie powiatu poznańskiego

Ośrodek Pomocy Społecznej w Buku	ul. Ratuszowa 1; 64-320 Buk tel.: 61 8940 220 e-mail: sekretariat@opsbuk.pl www.opsbuk.pl
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czerwonaku	ul. Gdyńska 30; 62-004 Czerwonak tel.: 61 812 14 88 e-mail: sekretariat@gopsczerwonak.pl www.gopsczerwonak.pl
Centrum Usług Społecznych w Dopiewie	ul. Konarzewska 12; 62-070 Dopiewo tel.: 61 814 80 20 e-mail: cus@cusdopiewo.pl www.cusdopiewo.pl
Ośrodek Pomocy Społecznej w Kleszczewie	ul. Sportowa 2; 63-005 Kleszczewo tel.: 61 817 61 30, 795 758 028 e-mail: sekretariat@opskleszczewo.pl www.kleszczewo.pl
Ośrodek Pomocy Społecznej w Komornikach	ul. Młyńska 15; 62-052 Komorniki tel.: 61 810 82 93 e-mail: ops@komorniki.pl www.komorniki.opsinfo.pl
Ośrodek Pomocy Społecznej w Kostrzynie	ul. Braci Drzewieckich 1; 62-025 Kostrzyn tel.: 61 818 88 60; 607 907 827; 607 907 862 e-mail: sekretariat@opskostrzyn.pl www.opskostrzyn.pl

Nazwa	Dane kontaktowe
Ośrodek Pomocy Społecznej w Kórniku	ul. Poznańska 34a; 62-035 Kórnik tel.: 61 817 00 54 e-mail: ops@ops.kornik.pl www.ops.kornik.pl
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Luboniu	ul. Źródłana 1; 62-030 Luboń tel.: 61 102 42 34; 61 810 50 08 e-mail: biuro.podawcze@mops-lubon.pl www.mops-lubon.pl
Ośrodek Pomocy Społecznej w Mosinie	ul. Dworcowa 4; 62-050 Mosina tel.: 61 819 20 82; 61 819 26 87; 61 898 13 13 e-mail: ops@ops.mosina.pl www.ops.mosina.pl
Ośrodek Pomocy Społecznej w Murowanej Goślinie	ul. Dworcowa 10; 62-095 Murowana Goślina tel.: 61 812 22 31 e-mail: ops@ops.murowana-goslina.pl www.murowana-goslina.naszops.pl
Ośrodek Pomocy Społecznej w Pobiedziskach	ul. Władysława Jagiełły 41; 62-010 Pobiedziska tel.: 61 815 20 00; 61 101 04 12 e-mail: ops@opskobiedziska.pl www.opskobiedziska.pl
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Puszczykowie	ul. Wysoka 1; 62-040 Puszczykowo tel. 61 819 46 48 e-mail: mops@puszczykowo.pl www.mops.puszczykowo.pl
Centrum Usług Społecznych w Rokietnicy	ul. Pocztowa 8; 62-090 Rokietnica tel.: 61 814 53 41; 693 937 288 e-mail: cus@cusroketnica.pl www.opsroketnica.pl
Ośrodek Pomocy Społecznej w Stęszewie	ul. Poznańska 11; 62-060 Stęszew tel.: 61 813 40 62; 61 8197 124 e-mail: ops@steszew.pl www.steszew.naszops.pl
Ośrodek Pomocy Społecznej w Suchym Lesie	ul. W. Bogusławskiego 17; 62-002 Suchy Las tel.: 61 250 03 60 e-mail: sekretariat@ops.suchylas.pl www.ops.suchylas.pl
Centrum Usług Społecznych w Swarzędzu	ul. Poznańska 25; 62-020 Swarzędz tel.: 61 651 26 50; 61 651 26 53 e-mail: sekretariat@cusswarzedz.pl www.cusswarzedz.pl
Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowie Podgórny	ul. Poznańska 94; 62-080 Tarnowo Podgórne tel.: 61 8959 340 e-mail: sekretariat.ops@tarnowo-podgorne.pl www.ops-tarnowopodgorne.pl

2. WYDZIAŁ SPRAW SPOŁECZNYCH I ZDROWIA STAROSTWA POWIATOWEGO W POZNANIU

ul. Słowackiego 8; 60-823 Poznań
I piętro, pokoje: 114, 115, 116, 117
tel.: 61 84 10 533; 61 84 10 731; 61 84 10 657; 61 84 18 816;
61 84 18 822; 61 22 69 245; 61 84 10 556
e-mail: starostwo@powiat.poznan.pl
www.bip.powiat.poznan.pl; www.powiat.poznan.pl

Godziny przyjmowania klientów:

poniedziałek: 9:30 - 16:30; wtorek - piątek: 8:00 - 15:00

W **Wydziale Spraw Społecznych i Zdrowia** mieszkańcy powiatu poznańskiego mogą uzyskać informacje m.in. w zakresie:

1. ulg i uprawnień przysługujących osobom z niepełnosprawnościami,
2. promocji i ochrony zdrowia,
3. nieodpłatnej pomocy prawnej,
4. oraz informacje o organizacjach pozarządowych działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

Informacje można uzyskać osobiście w siedzibie Wydziału, telefonicznie pod wskazanymi numerami telefonów lub pobrać ze strony **www.bip.powiat.poznan.pl** - zakładka: *osoby z niepełnosprawnościami*.

3. PEŁNOMOCNIK STAROSTY DS. OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

ul. Słowackiego 8; 60-823 Poznań
I piętro, pokój: 116
tel.: 61 841 07 31
e-mail: starostwo@powiat.poznan.pl

Godziny przyjmowania klientów:

poniedziałek: 9:30 - 16:00; wtorek - piątek: 8:00 - 15:00.

Do zadań Pełnomocnika należy m.in.:

1. współdziałanie z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób z niepełnosprawnościami,
2. współpraca z Powiatową Społeczną Radą ds. Osób Niepełnosprawnych,
3. współpraca z Powiatową Radą Seniorów,
4. inicjowanie działań służących integracji społecznej i zawodowej mieszkańców powiatu poznańskiego posiadających orzeczenie o stopniu niepełnosprawności.

4. POWIATOWA SPOŁECZNA RADA DS. OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

ul. Jackowskiego 18; 60- 509 Poznań

e-mail: starostwo@powiat.poznan.pl

Starosta Poznański, ogłasza nabór kandydatów i powołuje, spośród zgłoszonych przez działające na terenie powiatu poznańskiego organizacje pozarządowe, fundacje oraz przez jednostki samorządu terytorialnego, na 4-letnią kadencję, Powiatową Społeczną Radę do Spraw Osób Niepełnosprawnych. **Rada jest organem opiniodawczo - doradczym Starosty w zakresie:**

1. inspirowania przedsięwzięć zmierzających do:
 - a) integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych,
 - b) realizacji praw osób niepełnosprawnych,
2. opiniowania projektów powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych,
3. oceny realizacji programów,
4. opiniowania projektów uchwał i programów przyjmowanych przez radę powiatu pod kątem ich skutków dla osób niepełnosprawnych.

5. PAŃSTWOWY FUNDUSZ REHABILITACJI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH (PFRON) - ODDZIAŁ WIELKOPOLSKI

ul. Lindego 6; 60-573 Poznań

tel.: 61 666 46 00; 691 060 107

e-mail: poznan@pfron.org.pl; www.pfron.org.pl

Infolinia PFRON: tel.: 22 581 84 10

czynna od poniedziałku do piątku w godz. 9:00 - 15:00

Infolinia PFRON+: tel.: 800 007 140

czynna od poniedziałku do piątku w godzinach od 9:00 do 17:00

Centra Informacyjno-Doradcze dla Osób z Niepełnosprawnością (CIDON) świadczą kompleksowe usługi informacyjne i doradcze dla osób z niepełnosprawnością oraz ich otoczenia.

CIDON przy Oddziale Wielkopolskim - tel.: 880 520 295

PFRON jest funduszem celowym, którego środki przeznaczone są na rehabilitację zawodową i społeczną osób z niepełnosprawnościami oraz ich zatrudnianie, a także realizację programów skierowanych do osób z niepełnosprawnościami.

Informacje o aktualnych programach **PFRON** skierowanych do indywidualnych osób z niepełnosprawnościami można uzyskać na stronie internetowej Funduszu www.pfron.org.pl

6. OKRĘGOWA INSPEKCJA PRACY

ul. Marcelesińska 90; 60-324 Poznań
tel.: 61 628 40 00; fax.: 61 628 40 03
e-mail: kancelaria@poznan.pip.gov.pl; www.poznan.pip.gov.pl

Zadaniem Inspekcji Pracy jest skuteczne egzekwowanie przepisów prawa pracy, w tym bezpieczeństwa i higieny pracy, poprzez efektywne i ukierunkowane kontrole oraz działania prewencyjne zmierzające do ograniczenia zagrożeń wypadkowych i poszanowania prawa pracy.

Każdy pracownik, również z niepełnosprawnością, jeżeli ma podejrzenia, że pracodawca nie przestrzega praw pracowniczych może zgłosić się do Państwowej Inspekcji Pracy o pomoc w wyjaśnieniu problemu.

Telefoniczne porady prawne

udzielane są w dni robocze od poniedziałku do piątku,
w godzinach: od 9:00 do 15:00; pod numerem telefonu: **61 628 40 05**

Bezpłatne porady prawne

udzielane są również przez Główny Inspektorat Pracy od poniedziałku do piątku,
w godzinach: od 9.00 do 15.00
pod numerami telefonu:

- dla osób dzwoniących z telefonów stacjonarnych - tel.: **801 002 006**
- dla osób dzwoniących z telefonów komórkowych - tel.: **459 599 000**

7. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE DZIAŁAJĄCE NA RZECZ OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Organizacje pozarządowe - to osoby prawne lub jednostki nie posiadające osobowości prawnej utworzone na podstawie przepisów określonych ustaw, w tym fundacje i stowarzyszenia działające z inicjatywy własnej, m.in. na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

Rada Powiatu corocznie uchwała program współpracy z organizacjami pozarządowymi, określając w nim m.in. zadania priorytetowe na rzecz osób z niepełnosprawnościami. W ramach jego realizacji, corocznie ogłaszane są otwarte konkursy ofert, na realizację zadań w ramach tych priorytetów oraz przekazywane są na ten cel dotacje.

UWAGA! Wykaz organizacji pozarządowych, działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami dostępny jest na stronie www.bip.powiat.poznan.pl w zakładce: *Osoby z Niepełnosprawnościami* oraz na www.powiat.poznan.pl w zakładce *Działalność pożytku publicznego*.

Lista realizowanych przez organizacje pozarządowe zadań dostępna jest na stronie www.powiat.poznan.pl w zakładce: *Działalność pożytku publicznego* > *Lista zadań pożytku publicznego*.

VII UPRAWNIENIA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

1. ZWOLNIENIA I ULGI W OPŁATACH ZA PRZEJAZDY LOKALNYM TRANSPORTEM ZBIOROWYM ORGANIZOWANYM PRZEZ MIASTO POZNAŃ

Uprawnienia do zwolnień i ulg w opłatach za przejazdy lokalnym transportem zbiorowym organizowanym przez Miasto Poznań określa Uchwała Rady Miasta Poznania nr XCIV/1813/VIII/2023 z dnia 05-12-2023 w sprawie ustanowienia zwolnień i ulg w opłatach za przejazdy lokalnym transportem zbiorowym zmieniona Uchwałą Nr XCVI/1846/VIII/2024 Rady Miasta Poznania z dnia 16-01-2024.

UWAGA! Pełna informacja dotycząca zwolnień i ulg w opłatach za przejazdy lokalnym transportem zbiorowym organizowanym przez Miasto Poznań dostępna jest na stronach www.poznan.pl oraz www.ztm.poznan.pl. Informacji o ulgach i zwolnieniach udzielają także konsultanci info pod nr tel.: **61 646 33 44**

PRZEJAZDY BEZPŁATNE

Lp.	Osoby uprawnione	Dokumenty uprawniające lub sposób potwierdzenia prawa zniżki podczas podróży
1.	Dzieci i młodzież niepełnosprawna do ukończenia 26 roku życia	Imienna karta PEKA lub Aplikacja PEKA będące identyfikatorem konta użytkownika systemu PEKA, na którym zapisano informację o przysługującym uprawnieniu lub jeden z niżej wymienionych dokumentów: a) ważne orzeczenie o niepełnosprawności albo ważna legitymacja osoby niepełnosprawnej, która nie ukończyła 16. roku życia, wydane przez ustawowo uprawnione zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności, b) ważna legitymacja wydana przez szkoły i placówki specjalne, c) ważne orzeczenie lub wypis z ważnego orzeczenia albo ważna legitymacja, stwierdzające lekki lub umiarkowany stopień niepełnosprawności, wraz z ważną legitymacją szkolną lub studencką Informacja o uprawnieniu jest zapisywana na imiennym koncie użytkownika systemu PEKA w Punkcie Obsługi Klientów ZTM po okazaniu jednego z wyżej wymienionych dokumentów.
2.	Opiekunowie osób wymienionych w pkt.1 - lit. a oraz lit. b, w czasie podróży z tymi osobami	
3.	Opiekunowie dzieci wymienionych w pkt.1- lit. a oraz lit. b	Ważna legitymacja uprawniająca do przejazdów bez dziecka na trasie: miejsce zamieszkania - szkoła (albo inna placówka specjalna) - miejsce zamieszkania. Szkoła lub inna placówka specjalna musi znajdować się na terenie Poznania lub jednej z 19 gmin objętych porozumieniem transportowym. Powyższa legitymacja wydawana jest przez Zarząd Transportu Miejskiego w Poznaniu na podstawie legitymacji dziecka, zaświadczenia ze szkoły (w przypadku innego miejsca nauki niż adres szkoły) i dowodu tożsamości opiekuna dziecka.

Lp.	Osoby uprawnione	Dokumenty uprawniające lub sposób potwierdzenia prawa zniżki podczas podróży
4.	Osoby z niepełnosprawnością	Na podstawie imiennej karty PEKA lub Aplikacja PEKA będące identyfikatorem konta użytkownika systemu PEKA, na którym zapisano informację o przysługującym uprawnieniu lub jeden z niżej wymienionych dokumentów: a) ważne orzeczenie lub wypis z ważnego orzeczenia albo ważna legitymacja, stwierdzające jeden z niżej przedstawionych stanów faktycznych; - całkowitą niezdolność do pracy oraz do samodzielnej egzystencji, - niezdolność do samodzielnej egzystencji, - znaczny stopień niepełnosprawności, - I grupę inwalidztwa, wydane przez ustawowo uprawnione organy emerytalno-rentowe lub zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności, wraz z ważnym dowodem tożsamości b) ważne orzeczenie lub wypis z orzeczenia albo ważna legitymacja, stwierdzające jeden z niżej przedstawionych stanów faktycznych: - całkowitą niezdolność do pracy, - umiarkowany stopień niepełnosprawności, - II grupę inwalidztwa, wydane z powodu choroby narządu wzroku przez ustawowo uprawnione organy emerytalno-rentowe lub zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności, wraz z ważnym dowodem tożsamości.
5.	Opiekunowie osób wymienionych w pkt. 4 w czasie podróży z tymi osobami	
6.	Osoby, które ukończyły 70 lat	- imienna karta PEKA lub Aplikacja PEKA będące identyfikatorem konta użytkownika systemu PEKA na którym zapisano informację o przysługującym uprawnieniu lub - ważny dokument tożsamości potwierdzający wiek. Informacja o uprawnieniu jest zapisywana na imiennym koncie użytkownika systemu PEKA: - w Punkcie Obsługi Klientów ZTM po okazaniu ważnego dokumentu tożsamości potwierdzającego wiek, - elektronicznie zgodnie z zapisami w Regulaminie przewozów
7.	Dzieci do 30 września roku, w którym kończą 7 rok życia	oświadczenie rodzica lub opiekuna

UWAGA! Pełna informacja dotycząca zwolnień i ulg w opłatach za przejazdy lokalnym transportem zbiorowym organizowanym przez Miasto Poznań dostępna jest na stronach **www.poznan.pl** oraz **www.ztm.poznan.pl**. Informacji o ulgach i zwolnieniach udzielają także konsultanci info pod nr **tel.: 61 646 33 44**

PRZEJAZDY ULGOWE (ULGA 50 %)

PRZEJAZDY ULGOWE (ULGA 50 %)

Lp.	Osoby uprawnione	Dokumenty uprawniające lub sposób potwierdzenia prawa zniżki podczas podróży
1.	Emeryci i renciści	- imienna karta PEKA lub Aplikacja PEKA będące identyfikatorem konta użytkownika systemu PEKA, na którym zapisano informację o przysługującym uprawnieniu lub jeden z niżej wymienionych dokumentów: - ważna legitymacja emeryta-rencisty, wydana przez polskie ustawowo uprawnione organy emerytalno-rentowe, wraz z dowodem tożsamości, - decyzja o przyznaniu emerytury lub renty, wydana przez polskie ustawowo uprawnione organy emerytalno-rentowe, wraz z dowodem tożsamości. Informacja o uprawnieniu jest zapisywana na imiennym koncie użytkownika systemu PEKA w Punkcie Obsługi Klientów ZTM po okazaniu wyżej wymienionych dokumentów.
2.	Osoby pobierające świadczenie przedemerytalne lub zasiłek przedemerytalny w trybie Ustawy z dnia 30.04.2004 o świadczeniach przedemerytalnych.	- imienna karta PEKA lub Aplikacja PEKA będące identyfikatorem konta użytkownika systemu PEKA, na którym zapisano informację o przysługującym uprawnieniu. Informacja o uprawnieniu jest zapisywana na imiennym koncie użytkownika systemu PEKA w Punkcie Obsługi Klientów ZTM po okazaniu wyżej wymienionych dokumentów. Jeden z niżej wymienionych dokumentów wydanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych wraz z ważnym dowodem tożsamości: - ważna decyzja, - ważne zaświadczenie, - aktualny odcinek świadczenia, - zasiłek przedemerytalny
3.	Osoby z niepełnosprawnością	- imienna karta PEKA lub Aplikacja PEKA będące identyfikatorem konta użytkownika systemu PEKA na którym zapisano informację o przysługującym uprawnieniu lub - ważne orzeczenie lub wypis z ważnego orzeczenia albo ważna legitymacja wydane przez ustawowo uprawnione organy emerytalno-rentowe lub zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności wraz z ważnym dowodem tożsamości, stwierdzające jeden z niżej przedstawionych stanów faktycznych: - całkowitą niezdolność do pracy, - umiarkowany stopień niepełnosprawności, - II grupę inwalidztwa, Informacja o uprawnieniu jest zapisywana na imiennym koncie użytkownika systemu PEKA w Punkcie Obsługi Klientów ZTM po okazaniu wyżej wymienionych dokumentów.
4.	Osoby pobierające rodzicielskie świadczenie uzupełniające w trybie ustawy z dnia 31.01.2019 o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym.	- imienna karta PEKA lub Aplikacja PEKA będące identyfikatorem konta użytkownika systemu PEKA na którym zapisano informację o przysługującym uprawnieniu lub - ważna decyzja wydana przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, wraz z ważnym dokumentem tożsamości. Informacja o uprawnieniu jest zapisywana na imiennym koncie użytkownika systemu PEKA w Punkcie Obsługi Klientów ZTM po okazaniu wyżej wskazanych dokumentów

BILET SOCJALNY

Uprawnione do zakupu Biletu Socjalnego są osoby które zweryfikowały status podatnika oraz spełniają jeden z poniższych wymogów:

- pobieranie zasiłku stałego,
- pobieranie świadczenia pielęgnacyjnego,
- pobieranie renty socjalnej.

Do zakupu Biletu Socjalnego konieczne jest posiadanie imiennej karty PEKA lub Aplikacji PEKA z zapisaną w systemie PEKA informacją o przysługującym uprawnieniu. Informacja jest zapisywana na imiennym koncie użytkownika systemu PEKA w Punkcie Obsługi Klientów ZTM. W tym celu oprócz zweryfikowania statusu podatnika niezbędne jest okazanie jednego z poniższych dokumentów:

- ważnej decyzji wydanej w trybie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej przez właściwy organ w Poznaniu lub właściwe organy na terenie jednostek samorządu terytorialnego objętych porozumieniami międzygminnymi, wraz z ważnym dokumentem tożsamości (w przypadku pobierania zasiłku stałego),
- ważnej decyzji wydanej w trybie ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych przez właściwy organ w Poznaniu lub właściwe organy na terenie jednostek samorządu terytorialnego objętych porozumieniami międzygminnymi, wraz z ważnym dokumentem tożsamości (w przypadku pobierania świadczenia pielęgnacyjnego),
- ważnej decyzji lub ważnej legitymacji osoby uprawnionej do renty socjalnej wydanych w trybie ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, wraz z ważnym dokumentem tożsamości (w przypadku pobierania renty socjalnej).

UWAGA: Pełna informacja dotycząca zwolnień i ulg w opłatach za przejazdy lokalnym transportem zbiorowym organizowanym przez Miasto Poznań dostępna jest na stronach **www.poznan.pl** oraz **www.ztm.poznan.pl**. Informacji o ulgach i zwolnieniach udzielają także konsultanci pod nr tel.: **61 646 33 44**

2. KOMUNIKACJA PUBLICZNA W POWIECIE POZNAŃSKIM

Ulg i zniżki w komunikacji publicznej realizowanej przez gminy określają właściwe Rady Gmin w drodze uchwały. Dlatego należy na bieżąco sprawdzać w miejscowym Urzędzie Gminy lub na jego stronie internetowej jakie ulgi i zniżki obowiązują na danym terenie. Informacja taka winna być również zamieszczona w pojazdach komunikacji publicznej. Niektóre gminy są obsługiwane przez ZTM Poznań i obowiązują ulgi i zniżki ustalone przez M. Poznań

3. ULGI W PRZEJAZDACH PKP I PKS ORAZ LINIE LOTNICZE

PKP

Uprawnienia do ulgowych przejazdów środkami transportu publicznego przysługują osobom z niepełnosprawnościami w klasie drugiej pociągów oraz na podstawie określonych rodzajów dokumentów i biletów.

1. **Osoba niezdolna do samodzielnej egzystencji** ma prawo do:
 - a) 49% ulgi na przejazdy w pociągach PKP w klasie drugiej pociągów osobowych,
 - b) 37% ulgi w pociągach pospiesznych TLK,IC; ekspresowych EIP i EIC.
2. **Osoba niewidoma - uznana za osobę niezdolną do samodzielnej egzystencji** ma prawo do:
 - a) 93% ulgi w drugiej klasie pociągów osobowych (dotyczy biletów jednorazowych oraz biletów miesięcznych imiennych)
 - b) 51 % ulgi w pociągach pospiesznych TLK,IC; ekspresowych EIP i EIC
3. **Osoba niewidoma - nieuznana za osobę niezdolną do samodzielnej egzystencji** ma prawo do 37% ulgi w drugiej klasie pociągów osobowych, pospiesznych, ekspresowych.
4. **Opiekun lub przewodnik towarzyszący w podróży osobie niezdolnej do samodzielnej egzystencji albo osobie niewidomej** na podstawie jednego z dokumentów podopiecznego oraz biletów jednorazowych ma prawo do 95% ulgi na przejazdy w drugiej klasie pociągów pospiesznych (TLK, IC), ekspresowych (EIC, EICP). Opiekunem może być osoba pełnoletnia, a przewodnikiem osoby niewidomej osoba, która ukończyła 13 lat.
5. **Dzieci i młodzież niepełnosprawna uczęszczająca do szkoły** - nie dłużej niż do ukończenia 24. roku życia, a studenci do 26. roku życia oraz ich rodzice lub opiekunowie mają prawo do 78% ulgi w drugiej klasie pociągów pospiesznych (TLK, IC), ekspresowych (EIC, EICP) na podstawie biletów jednorazowych lub miesięcznych imiennych na trasie z miejsca zamieszkania lub miejsca pobytu do przedszkola, szkoły, szkoły wyższej, placówki opiekuńczo-wychowawczej, placówki oświatowo-wychowawczej, specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego, specjalnego ośrodka wychowawczego, ośrodka umożliwiającego dzieciom i młodzieży spełnianie obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, ośrodka rehabilitacyjno-wychowawczego, domu pomocy społecznej, ośrodka wsparcia, zakładu opieki zdrowotnej, poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, a także na turnus rehabilitacyjny - i z powrotem.

Asysta dla osób z niepełnosprawnością i osób o ograniczonej sprawności ruchowej (PRM) PKP S.A. zapewnia usługę asysty dla osób z niepełnosprawnością i osób o ograniczonej sprawności ruchowej (PRM) podczas przemieszczania się po terenie dworca kolejowego, peronów, przejść podziemnych, kładek i innych ciągów komunikacyjnych, na których dozwolone jest poruszanie się pieszych. Asystę związaną z wejściem i wyjściem do i z pociągu realizuje drużyna konduktorska.

Planując podróż pociągiem, pasażer powinien zgłosić swój przejazd i potrzebę asysty u przewoźnika minimum 24 godzin przed planowaną podróżą, wybierając jeden z sposobów: pod nr tel.: **22 474 13 13** lub wysyłając mail na adres: **pomocprm@pkp.pl**

UWAGA: Informacji na temat praw i bezpieczeństwa pasażerów, podróźni mogą uzyskać w Urzędzie Transportu Kolejowego. Infolinia dot. praw pasażerów w transporcie kolejowym: tel.: **22 460 40 80**; czynna w dni robocze w godzinach: 8.15 - 16.15; e-mail: **pasazer@utk.gov.pl**

PKS

1. **Osoba niezdolna do samodzielnej egzystencji ma prawo do:**
 - a) 49% ulgi na przejazdy w autobusach PKS w komunikacji zwykłej - na podstawie biletów jednorazowych,
 - b) 37% ulgi w autobusach PKS pospiesznych i przyspieszonych - na podstawie biletów jednorazowych.
2. **Osoba niewidoma niezdolna do samodzielnej egzystencji ma prawo do 93%** ulgi w komunikacji zwykłej oraz 51% ulgi w komunikacji pośpiesznej i przyspieszonej.
3. **Osoba niewidoma nieuznana za osobę niezdolną do samodzielnej egzystencji ma prawo do 37%** ulgi w autobusach PKS przyspieszonych i pospiesznych.
4. **Opiekun towarzyszący w podróży osobie niezdolnej do samodzielnej egzystencji** (osoba pełnoletnia) lub przewodnik (powyżej 13. roku życia) towarzyszący w podróży osobie ociemniałej lub niewidomej, na podstawie jednego z dokumentów podopiecznego oraz biletów jednorazowych **ma prawo do 95%** ulgi na przejazdy w autobusach PKS przyspieszonych i pospiesznych.
5. **Dzieci i młodzież niepełnosprawna uczęszczająca do szkoły** - nie dłużej niż do ukończenia 24. roku życia, a studenci do 26. roku życia **oraz ich rodzice lub opiekunowie mają prawo do 78% ulgi** w autobusach PKS przyspieszonych i pospiesznych na trasie z miejsca zamieszkania lub miejsca pobytu do szkoły, przedszkola, ośrodka rehabilitacji, domu pomocy społecznej, zakładu opieki zdrowotnej, poradni psychologiczno-pedagogicznej, placówki opiekuńczo-wychowawczej, ośrodka rehabilitacyjno-wychowawczego, ośrodka wsparcia i z powrotem.

UWAGA! Centrum Informacji Pasażerskiej - Dworzec Autobusowy Poznań
Główny: tel.: 61 415 86 90 czynny od poniedziałku do piątku oprócz świąt w godz. 9:00 - 17:00 oraz w soboty i niedziele oprócz świąt w godz. 10:00 - 19:00

LINIE LOTNICZE

Pasażerowie linii lotniczych z ograniczoną możliwością poruszania się spowodowaną niepełnosprawnością (sensoryczną lub ruchową), intelektualną, wynikającą z wieku lub choroby mają prawo do Asysty PRM, która obejmuje asystę od zgłoszenia Pasażera, do zajęcia miejsca w samolocie, w tym podczas pobytu na terenie lotniska oraz podczas wsiadania oraz opuszczania pokładu samolotu.

Dokonując rezerwacji biletu lotniczego, należy poinformować linię lotniczą lub biuro podróży o rodzaju niepełnosprawności i związanych z tym szczególnych potrzebach. Jeżeli rezerwując lot nie zgłoszono potrzeby asysty, należy się skontaktować z Portem Lotniczym Ławica.

UWAGA: Informacje można uzyskać kontaktując się z Portem Lotniczym Poznań-Ławica Sp. z o.o., ul. Bukowska 285; 60-189 Poznań; tel.: 669 692 193, e-mail: pomoc@airport-poznan.com.pl

4. USŁUGI TELEKOMUNIKACYJNE

Zgodnie z obowiązującymi przepisami żadna z firm telekomunikacyjnych, czy to telefonia stacjonarna czy komórkowa, nie jest zobligowana prawnie do wprowadzenia ulg w opłatach dla osób z niepełnosprawnościami. Przyznanie przywilejów zależy wyłącznie od zarządców firm.

Informacje dotyczące ulg w opłatach za usługi telekomunikacyjne można uzyskać bezpośrednio u operatorów danej sieci.

5. ZWOLNIENIE Z OPŁAT ABONAMENTOWYCH RTV

Zwolnienie z abonamentu radiowo-telewizyjnego przysługuje m.in.:

1. osobom, co do których orzeczono o:
 - a) zaliczeniu do I grupy inwalidów lub
 - b) całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji, na podstawie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych lub
 - c) znacznym stopniu niepełnosprawności, na podstawie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych lub
 - d) trwałej lub okresowej całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, na podstawie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników,
2. osobom, które ukończyły 75 lat,
3. osobom, które ukończyły 60 lat i mają prawo do emerytury, której wysokość nie przekracza miesięcznie kwoty 50% przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w roku poprzedzającym, ogłaszanego przez Prezesa GUS,
4. kombatanom będącym inwalidami wojennymi lub wojskowymi,
5. osobom, które otrzymują świadczenie pielęgnacyjne lub specjalny zasiłek opiekuńczy z właściwego organu realizującego zadania w zakresie świadczeń rodzinnych lub rentę socjalną z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych lub innego organu emerytalno-rentowego,
6. osobom niesłyszącym, u których stwierdzono całkowitą głuchotę lub obustronne upośledzenie słuchu (mierzone na częstotliwości 2.000 Hz o natężeniu od 80DB),
7. osobom niewidomym, których ostrość wzroku nie przekracza 15 %.

Osoby korzystające ze zwolnień od opłat abonamentowych zobowiązane są zgłosić w placówce pocztowej zmiany stanu prawnego lub faktycznego, które mają wpływ na uzyskanie zwolnienia, w terminie 30 dni od dnia, w którym taka zmiana nastąpiła.

UWAGA! Infolinia dla usługi RTV tel.: 43 842 06 06 (opłata wg cennika operatora).
Czynna w dni robocze, od poniedziałku do piątku w godzinach 8:00 - 20:00.

6. UPRAWNIENIA W PRAWIE PRACY

Każda pracująca osoba z niepełnosprawnością ma takie same prawa pracownicze jak inne osoby zatrudnione. Ma prawo do korzystania ze szkoleń, które przysługują innym pracownikom, prawo do awansu i równego traktowania. Czas pracy osoby niepełnosprawnej nie może przekraczać 8 godzin na dobę i 40 godzin tygodniowo.

Ponadto osoby z niepełnosprawnościami:

1. **w przypadku posiadania znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, obowiązuje 7-godzinny dzień pracy i 35 godzinny tydzień pracy (bez zmniejszenia wynagrodzenia),**
2. nie mogą być zatrudniane w porze nocnej i w godzinach nadliczbowych (bez względu na stopień niepełnosprawności),

Uprawnienia określone w pkt 1 i 2 nie dotyczą osób z niepełnosprawnościami zatrudnionych przy pilnowaniu, jeżeli na wniosek osoby zatrudnionej lekarz przeprowadzający badania profilaktyczne pracowników lub w razie jego braku lekarz sprawujący opiekę nad tą osobą wyrazi na to zgodę. Koszty tego badania ponosi pracodawca.

3. każda osoba z niepełnosprawnością ma prawo do dodatkowej 15-minutowej przerwy na gimnastykę lub odpoczynek wliczony do czasu pracy,
4. osobom z niepełnosprawnością **o znacznym lub umiarkowanym** stopniu niepełnosprawności przysługuje dodatkowy urlop w wymiarze 10 dni roboczych w roku kalendarzowym, jeśli ilość przysługującego urlopu wypoczynkowego nie przekracza 26 dni. Prawo do pierwszego urlopu dodatkowego osoba niepełnosprawna nabywa po przepracowaniu jednego roku po dniu zaliczenia jej do jednego ze wskazanych powyżej stopni niepełnosprawności. Pracodawca nie może żądać, aby pracownik niepełnosprawny wyjeżdżał na turnus rehabilitacyjny w okresie urlopu wypoczynkowego.

WAŻNE!

- pracownik nabywa prawo do urlopu nawet jeżeli nie wykonywał pracy z powodu choroby i pobierał w tym okresie zasiłek chorobowy,
- pierwszy dodatkowy urlop osoba niepełnosprawna nabywa w całości, nawet jeśli uzyska do niego prawo dopiero w grudniu danego roku,
- jeżeli osoba zaliczona do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności utraci status osoby niepełnosprawnej lub też zostanie zaliczona do lekkiego stopnia niepełnosprawności, nie traci prawa do urlopu, do którego nabyła prawo przed utratą tego statusu lub zmianą stopnia niepełnosprawności na lekki (dot. zarówno zaległych jak i bieżących). Utrata bądź zmiana stopnia niepełnosprawności powoduje utratę prawa do kolejnego dodatkowego urlopu wypoczynkowego,
- prawo dodatkowego urlopu wypoczynkowego przysługuje pracownikowi zaliczonemu do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, chociażby nie wystąpił do pracodawcy o przyznanie takiego urlopu,
- nabycie prawa do dodatkowego urlopu wypoczynkowego jest niezależne od momentu przedstawienia orzeczenia pracodawcy,
- dodatkowy urlop wypoczynkowy, niewykorzystany w danym roku, przechodzi na rok następny,
- roszczenia ze stosunku pracy, w tym dotyczące udzielenia dodatkowego urlopu wypoczynkowego ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne.

5. osobom z niepełnosprawnością **o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności** przysługuje zwolnienie z pracy z zachowaniem prawa do wynagrodzenia:
- a) w celu uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym (raz w roku) - w wymiarze do 21 dni roboczych. Łączny wymiar urlopu dodatkowego w wymiarze 10 dni i zwolnienia z pracy w celu uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym, nie może przekroczyć 21 dni roboczych w roku kalendarzowym. Szczegółowe zasady udzielania zwolnień od pracy w celu uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym określa Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 maja 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad udzielania zwolnień od pracy osobom o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności w celu uczestniczenia w turnusie rehabilitacyjnym.
 - b) w celu wykonania badań specjalistycznych, zabiegów leczniczych lub usprawniających oraz w celu uzyskania zaopatrzenia ortopedycznego lub jego naprawy, jeżeli czynności te nie mogą być wykonane poza godzinami pracy.

WAŻNE!

- czas zwolnienia zależy jest od czasu trwania badania, zabiegu oraz ewentualnego czasu na dojazd,
- warunkiem udzielenia zwolnienia jest niemożność wykonania tych czynności poza godzinami pracy,
- pracodawca ma prawo żądać udokumentowania.

**7. PRAWO DO KORZYSTANIA POZA KOLEJNOŚCIĄ ZE ŚWIADCZEŃ
OPIEKI ZDROWOTNEJ ORAZ Z USŁUG FARMACEUTYCZNYCH
UDZIELANYCH W APTEKACH**

Osoby posiadające orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności mają prawo do:

1. **korzystania poza kolejnością ze świadczeń opieki zdrowotnej oraz usług farmaceutycznych** udzielanych w aptekach czyli do:
- świadczeń podstawowej opieki zdrowotnej - lekarza, pielęgniarki, położnej,
 - świadczeń w szpitalach,
 - świadczeń ambulatoryjnej opieki specjalistycznej,
 - usług farmaceutycznych udzielanych w aptekach,
 - świadczeń rehabilitacji leczniczej.

Korzystanie "poza kolejnością" oznacza, że:

- świadczenia ambulatoryjnej opieki specjalistycznej i świadczenia szpitalne powinny być udzielone w dniu zgłoszenia,
- jeżeli udzielenie świadczenia w dniu zgłoszenia nie będzie możliwe, powinno ono zostać zrealizowane w innym terminie, poza kolejnością wynikającą z prowadzonej listy oczekujących,
- w przypadku świadczeń ambulatoryjnej opieki zdrowotnej świadczenie powinno zostać udzielone nie później niż w ciągu 7 dni roboczych od dnia zgłoszenia,

2. **uzyskania bez skierowania ambulatoryjnych świadczeń specjalistycznych** finansowanych ze środków publicznych - w przypadku korzystania z badań diagnostycznych kosztochłonnych (np. rezonans magnetyczny) oraz rehabilitacji leczniczej należy pamiętać, że niezależnie od posiadanych szczególnych uprawnień wymagane jest każdorazowo skierowanie wystawione przez lekarza ubezpieczenia zdrowotnego,
3. **wyrobów medycznych**, wskazanych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 29 maja 2017 r. w sprawie wykazu wyrobów medycznych wydawanych na zlecenie, do wysokości limitu finansowania, według wskazań medycznych, bez uwzględnienia okresów użytkowania. O ilości miesięcznego zaopatrzenia w wyroby decyduje każdorazowo osoba uprawniona do wystawienia zlecenia.

Dokumenty potwierdzające uprawnienia:

1. **Orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności** wydane przez:
 - a) powiatowe / miejskie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności;
 - b) wojewódzkie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności.
2. **Za równorzędne z ww. orzeczeniami uznaje się:**
 - a) orzeczenie o zaliczeniu do I grupy inwalidów wydane przed 1 stycznia 1998 r. przez Komisje Lekarskie ds. Inwalidztwa i Zatrudnienia;
 - b) orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji wydane przez lekarza orzecznika ZUS;
 - c) orzeczenie o niezdolności do samodzielnej egzystencji wydane przez lekarza orzecznika ZUS;
 - d) orzeczenie o stałej albo długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, pod warunkiem uzyskania przez daną osobę prawa do zasiłku pielęgnacyjnego, wydane przez KRUS przed 1 stycznia 1998 r.;
 - e) orzeczenie o zaliczeniu do I grupy inwalidztwa wydane przez komisje lekarskie podległe MON lub MSWiA, przed 1 stycznia 1998 r., na podstawie odrębnych przepisów dotyczących niezdolności do służby.
3. **Wyroki sądowe**
4. **Legitymacje**

UWAGA: Szczegółowe informacje dostępne na stronie internetowej Narodowego Funduszu Zdrowia www.nfz.gov.pl w zakładce *Dla Pacjenta > Prawa pacjenta > Uprawnienia szczególne*

8. INNE UPRAWNIENIA

ULGI W PODATKU DOCHODOWYM OD OSÓB FIZYCZNYCH

Podatnik będący osobą z niepełnosprawnością lub podatnik, na którego utrzymaniu są osoby z niepełnosprawnościami, może od dochodów / przychodów odliczyć wydatki na cele rehabilitacyjne oraz wydatki związane z ułatwieniem wykonywania czynności życiowych poniesione w danym roku rozliczeniowym.

Zakres wydatków podlegających odliczeniu w ramach ulgi rehabilitacyjnej:

Lp.	Przedmiot ulgi	Limit (kwotowe ograniczenie stosowania ulgi)	Konieczność udokumentowania wydatków
1.	Adaptacja i wyposażenie mieszkań oraz budynków mieszkalnych stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności.	-	Dokumenty potwierdzające poniesienie wydatków
2.	Przystosowanie pojazdów mechanicznych do potrzeb wynikających z niepełnosprawności.	-	Dokumenty potwierdzające poniesienie wydatków
3.	Zakup, naprawę lub najem wyrobów medycznych, które są wymienione w wykazie wyrobów medycznych określonym w przepisach wydanych na podstawie 38 ust. 4 ustawy o refundacji leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyrobów medycznych oraz wyposażenia, umożliwiającego ich używanie zgodnie z przewidzianym zastosowaniem, z wyjątkiem pieluchomajtek, pieluch anatomicznych, chłonných majtek, podkładów i wkładów anatomicznych.	-	Dokumenty potwierdzające poniesienie wydatków
4.	Zakup, naprawa lub najem indywidualnego sprzętu, urządzeń i narzędzi niezbędnych w rehabilitacji oraz ułatwiających wykonywanie czynności życiowych, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności, oraz wyposażenia umożliwiającego ich używanie zgodnie z przewidzianym zastosowaniem, niewymienionym w wykazie, o którym mowa w pkt. 3, z wyjątkiem sprzętu gospodarstwa domowego.	-	Dokumenty potwierdzające poniesienie wydatków
5.	Zakup wydawnictw i materiałów (pomocy) szkoleniowych, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności.	-	Dokumenty potwierdzające poniesienie wydatków
6.	Odpłatność za pobyt na turnusie rehabilitacyjnym.	-	Dokumenty potwierdzające poniesienie wydatków
7.	Odpłatność za pobyt w zakładzie leczenia uzdrowiskowego, zakładzie rehabilitacji leczniczej, zakładzie opiekuńczo-leczniczym, zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym.	-	Dokumenty potwierdzające poniesienie wydatków

Lp.	Przedmiot ulgi	Limit (kwotowe ograniczenie stosowania ulgi)	Konieczność udokumentowania wydatków
8.	Odpłatność za zabiegi rehabilitacyjne lub leczniczo-rehabilitacyjne.	-	Dokumenty potwierdzające poniesienie wydatków
9.	Odpłatność za pobyt opiekuna osoby niepełnosprawnej zaliczonej do I grupy inwalidztwa lub dzieci niepełnosprawnych do lat 16, który przebywa z osobą niepełnosprawną na turnusie rehabilitacyjnym, w zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego lub zakładzie rehabilitacji leczniczej.	-	Dokumenty potwierdzające poniesienie wydatków
10.	Opieka pielęgniarska w domu nad osobą z niepełnosprawnością w okresie przewlekłej choroby uniemożliwiającej poruszanie się oraz usługi opiekuńcze świadczone dla osób z niepełnosprawnościami zaliczonych do I grupy inwalidztwa.	-	Dokumenty potwierdzające poniesienie wydatków
11.	Opłacenie tłumacza języka migowego.	-	Dokumenty potwierdzające poniesienie wydatków
12.	Kolonie i obozy dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością oraz dzieci osób z niepełnosprawnościami, które nie ukończyły 25 roku życia.	-	Dokumenty potwierdzające poniesienie wydatków
13.	Leki, o których mowa w ustawie z dnia 6 września 2001 r. - Prawo farmaceutyczne - jeśli lekarz specjalista stwierdzi, że osoba z niepełnosprawnością powinna stosować określone leki (stałe lub czasowo).	Kwota stanowiąca różnicę pomiędzy faktycznie poniesionymi wydatkami w danym miesiącu, a kwotą 100 zł	Dokumenty potwierdzające poniesienie wydatków
14.	Odpłatny przewóz: a) osoby z niepełnosprawnością - karetką transportu sanitarnego, b) osoby z niepełnosprawnością, zaliczonej do I lub II grupy inwalidztwa, oraz dzieci z niepełnosprawnościami do lat 16 - również innymi niż karetka transportu sanitarnego środkami transportu.	-	Dokumenty potwierdzające poniesienie wydatków
15.	Odpłatne przejazdy środkami transportu publicznego związane z pobytem: a) na turnusie rehabilitacyjnym, b) w zakładach, o których mowa w pkt 7, c) na koloniach i obozach dla dzieci i młodzieży, o których mowa w pkt 12	-	Dokumenty potwierdzające poniesienie wydatków

Lp.	Przedmiot ulgi	Limit (kwotowe ograniczenie stosowania ulgi)	Konieczność udokumentowania wydatków
16.	Zakup pieluchomajtek, pieluch anatomicznych, chłonnych majtek, podkładów, wkładów anatomicznych.	2280 zł w roku	Obowiązek posiadania faktur imiennych wystawionych na osobę niepełnosprawną lub osobę mającą tę osobę niepełnosprawną na utrzymaniu.
17.	Opłacenie przewodników osób niewidomych I lub II grupy inwalidztwa oraz osób z niepełnosprawnością narządu ruchu zaliczonych do I grupy inwalidztwa.	2280 zł w roku	
18.	Utrzymanie psa asystującego, o którym mowa w ustawie o rehabilitacji zawodowej.	2280 zł w roku	
19.	Używanie samochodu osobowego, stanowiącego własność (współwłasność) osoby niepełnosprawnej lub podatnika mającego na utrzymaniu osobę niepełnosprawną albo dzieci z niepełnosprawnościami, które nie ukończyły 16 roku życia.	2280 zł w roku	

Wydatki określone w punktach 1-15 ustala się na podstawie dokumentu stwierdzającego ich poniesienie, zawierającego w szczególności: dane identyfikujące kupującego (odbiorcę usługi lub towaru) i sprzedającego (towar lub usługę), rodzaj zakupionego towaru lub usługi, kwotę oraz datę zapłaty.

W odniesieniu do **wydatków limitowanych określonych w punktach 17-19** można odliczyć ustalaną co roku kwotę, bez potrzeby dokumentowania poniesionych wydatków. Jednakże na żądanie organów podatkowych lub organów kontroli skarbowej podatnik jest obowiązany przedstawić dowody niezbędne do ustalenia prawa do odliczenia, w szczególności:

1. wskazać z imienia i nazwiska osoby, które opłacono w związku z pełnieniem przez nie funkcji przewodnika;
2. okazać certyfikat potwierdzający status psa asystującego;

Wydatki na cele rehabilitacyjne podlegają odliczeniu od dochodu, jeżeli nie zostały sfinansowane (dofinansowane) ze środków zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych, zakładowego funduszu aktywności, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych lub ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia, zakładowego funduszu świadczeń socjalnych albo zostały zwrócone w jakiejkolwiek formie - odlicza się różnicę pomiędzy poniesionymi wydatkami a kwotą, którą otrzymało się z tych funduszy lub zwróconą w jakiejkolwiek formie.

Definicja I i II grupy inwalidztwa na potrzeby określenia prawa do ulgi rehabilitacyjnej

1. **I grupa inwalidztwa** - należy przez to rozumieć odpowiednio osoby, w stosunku do których, na podstawie odrębnych przepisów, orzeczono całkowitą niezdolność do pracy oraz niezdolność do samodzielnej egzystencji albo znaczny stopień niepełnosprawności,
2. **II grupy inwalidztwa** - należy przez to rozumieć odpowiednio osoby, w stosunku do których, na podstawie odrębnych przepisów, orzeczono całkowitą niezdolność do pracy albo umiarkowany stopień niepełnosprawności.

Warunkiem dokonania odliczenia ulgi rehabilitacyjnej jest posiadanie przez osobę, której wydatek dotyczy:

1. orzeczenia o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności, określonych w ustawie z 27.08.1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
2. decyzji przyznającej rentę z tytułu całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy, rentę szkoleniową albo rentę socjalną, albo
3. orzeczenia o niepełnosprawności osoby, która nie ukończyła 16 roku życia,wydanego na podstawie ww. ustawy,
4. orzeczenie o niepełnosprawności wydane przez właściwy organ na podstawie odrębnych przepisów obowiązujących do dnia 31 sierpnia 1997 r.

Prawo do odliczenia ma również podatnik, na którego utrzymaniu w roku podatkowym pozostają osoby z niepełnosprawnościami: osoba będąca w stosunku do podatnika lub jego małżonka osobą zaliczoną do I grupy podatkowej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn lub dziecko obce przyjęte na wychowanie przez podatnika lub jego małżonka, pod warunkiem że uzyskane w roku podatkowym tych osób z niepełnosprawnością nie przekraczają kwoty 12-krotności renty socjalnej określonej w ustawie z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej, w wysokości obowiązującej w grudniu roku podatkowego. Do dochodów osoby niepełnosprawnej nie zalicza się:

1. zasiłku pielęgnacyjnego,
2. świadczenia uzupełniającego, otrzymanego na podstawie przepisów o świadczeniu uzupełniającym dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji,
3. dodatku energetycznego o którym mowa w art. 5c ustawy z dnia 10 kwietnia 1997r. - Prawo energetyczne,
4. dodatku osłonowego, o którym mowa w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 2021r. o dodatku osłonowym,
5. dodatku węglowego, o którym mowa w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022r. o dodatku węglowym,

6. dodatku dla gospodarstw domowych z tytułu wykorzystywania niektórych źródeł ciepła i dodatku dla niektórych podmiotów niebędących gospodarstwami domowymi z tytułu wykorzystywania niektórych źródeł ciepła, o których mowa w art. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 15 września 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie niektórych źródeł ciepła w związku z sytuacją na rynku paliw,
7. dodatku elektrycznego, o którym mowa w art. 27 ustawy z dnia 7 października 2022r. o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców energii elektrycznej w 2023 roku w związku z sytuacją na rynku energii elektrycznej,
8. refundacji kwoty odpowiadającej podatkowi VAT, o której mowa w art. 18 ustawy z dnia 15 grudnia 2022 r. o szczególnej ochronie niektórych odbiorców paliw gazowych w 2023 r. w związku z sytuacją na rynku gazu,
9. dodatkowego rocznego świadczenia pieniężnego dla emerytów i rencistów,
10. alimentów na rzecz dzieci:
 - a) małoletnich,
 - b) pełnoletnich, które zgodnie z odrębnymi przepisami otrzymywały zasiłek (dodatek) pielęgnacyjny lub rentę socjalną,
 - c) pełnoletnich do ukończenia 25. roku życia, uczących się w szkołach, o których mowa w krajowych lub zagranicznych przepisach regulujących system oświatowy lub szkolnictwo wyższe, jeżeli dzieci te spełniły warunki wymienione w przepisach ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Poza ulgą rehabilitacyjną osobom z niepełnosprawnościami przysługuje również prawo do skorzystania z innych ulg podatkowych np.:

odliczanie darowizn przekazanych na cele:

1. **szlachetne** (np. pomoc społeczna, wspieranie osób z niepełnosprawnościami) organizacjom pozarządowym oraz osobom prawnym i jednostkom organizacyjnym działającym na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego oraz innych kościołów i związków wyznaniowych,
2. **kultu religijnego**,
3. **krwiodawstwa** realizowanego przez honorowych dawców krwi w wysokości ekwiwalentu pieniężnego za pobraną krew.

Łączna kwota odliczeń z tytułu **darowizn** nie może przekroczyć 6% dochodu. Odliczeniu nie podlegają darowizny na rzecz osób fizycznych. Odliczane darowizny należy udokumentować w następujący sposób:

- przy darowiznie pieniężnej - dowód wpłaty na rachunek bankowy obdarowanego,
- przy darowiznie innej niż pieniężna - dowód, z którego wynikają dane identyfikujące darczyńcę oraz wartość przekazanej darowizny wraz z oświadczeniem obdarowanego o jej przyjęciu.

UWAGA! Więcej informacji na temat odliczeń wydatków w ramach ulgi rehabilitacyjnej i rocznego rozliczenia podatku można uzyskać w **Krajowej Informacji Skarbowej**:

- a) telefonicznie - **22 330 03 30** (z telefonów komórkowych), oraz **801 055 055** (z telefonów stacjonarnych), od poniedziałku do piątku w godz.: 8:00 - 18:00.
- b) elektronicznie, korzystając z formularza umieszczonego na stronie internetowej **www.podatki.gov.pl** - wybierając z menu pozycję "*Skontaktuj się z nami*".

W indywidualnych sprawach z zakresu stosowania przez podatnika prawa podatkowego (w tym stosowania niniejszych ulg podatkowych) wiążące interpretacje w imieniu Ministra Finansów wydaje Dyrektor Izby Skarbowej w Poznaniu. Szczegółowe informacje o możliwości odliczenia niektórych wydatków od dochodu można uzyskać w urzędach skarbowych, właściwych dla miejsca zamieszkania.

ZWOLNIENIE Z PODATKU ZA POSIADANIE PSA

Dla osób o znacznym stopniu niepełnosprawności (z tytułu posiadania jednego psa) oraz osób z niepełnosprawnościami w rozumieniu ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych z tytułu posiadania psa asystującego.

ZWOLNIENIE Z PODATKU OD CZYNNOŚCI CYWILNOPRAWNYCH

Dla osób o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności bez względu na rodzaj schorzenia oraz o lekkim stopniu niepełnosprawności w związku ze schorzeniami narządów ruchu, nabywających na potrzeby własne sprzęt rehabilitacyjny, wózki inwalidzkie, motorowery, motocykle lub samochody osobowe.

ULGA W ZAKUPIE BILETÓW DO MUZEÓW PAŃSTWOWYCH

Przysługuje m.in. osobom niepełnosprawnym wraz z opiekunami. Dokumentem, który potwierdza uprawnienie do korzystania z ulgi w opłacie jest legitymacja potwierdzająca niepełnosprawność. Wysokość ulgi oraz dzień wstępu bez opłaty ustala dla każdego muzeum jego dyrektor.

ULGA 50% W OPŁATACH PASZPORTOWYCH

Przysługuje emerytom, rencistom, osobom z niepełnosprawnością w rozumieniu przepisów o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, a także współmałżonkom tych osób, pozostającym na ich wyłącznym utrzymaniu.

UDOGODNIENIA W WYBORACH

Wyborca posiadający orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, na jego pisemny wniosek wniesiony do urzędu gminy najpóźniej w 14 dniu przed dniem wyborów, jest dopisywany do spisu wyborców w wybranym przez siebie obwodzie głosowania (dostosowanym do potrzeb wyborców z niepełnosprawnościami) na obszarze gminy właściwej ze względu na jego miejsce zamieszkania.

Głosowanie przez pełnomocnika - wyborca o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności oraz wyborca, który najpóźniej w dniu głosowania kończy 60 lat może udzielić pełnomocnictwa do głosowania w jego imieniu w wyborach. Pełnomocnikiem może być tylko osoba wpisana do rejestru wyborców w tej samej gminie, co udzielający pełnomocnictwa do głosowania. Pełnomocnictwa do głosowania udziela się przed wójtem lub przed innym pracownikiem urzędu gminy upoważnionym przez wójta do sporządzania aktów pełnomocnictwa do głosowania, najpóźniej w 9 dniu przed dniem wyborów.

Wniosek powinien zawierać: nazwisko i imię (imiona), imię ojca, datę urodzenia, numer ewidencyjny PESEL oraz adres zamieszkania zarówno wyborcy, jak i osoby, której ma być udzielone pełnomocnictwo do głosowania, a także wyraźne oznaczenie wyborów, których dotyczy pełnomocnictwo do głosowania.

Do wniosku załącza się:

1. kopię aktualnego orzeczenia właściwego organu orzekającego o ustaleniu stopnia niepełnosprawności osoby udzielającej pełnomocnictwa do głosowania;
2. pisemną zgodę osoby mającej być pełnomocnikiem, zawierającą jej nazwisko i imię (imiona) oraz adres zamieszkania, a także nazwisko i imię (imiona) osoby udzielającej pełnomocnictwa do głosowania.

Wyborca ma prawo do cofnięcia udzielonego pełnomocnictwa do głosowania poprzez złożenie najpóźniej na 2 dni przed dniem wyborów stosownego oświadczenia wójtowi gminy, w której sporządzono akt pełnomocnictwa do głosowania lub doręczenie takiego oświadczenia właściwej obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie, w dniu głosowania.

Głosowanie korespondencyjne - wyborca z niepełnosprawnością o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności w tym także wyborcy posiadający orzeczenie organu rentowego o:

1. całkowitej niezdolności do pracy,
2. niezdolności do samodzielnej egzystencji,
3. zaliczeni do I lub II grupy inwalidów a także osoby o stałej lub długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, którym przysługuje zasiłek pielęgnacyjny, mogą głosować korespondencyjnie.

Głosowanie osób niewidomych - wyborca z niepełnosprawnością może głosować przy użyciu nakładek na karty do głosowania sporządzonych w alfabecie Braille'a.

Prawo do bezpłatnego transportu do i z lokalu wyborczego - Wyborca niepełnosprawny o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz wyborca, który najpóźniej w dniu głosowania kończy 60 lat, mają prawo do bezpłatnego transportu. Transport do lokalu i transport powrotny zapewnia wójt (burmistrz, prezydent miasta), gminy w której w dniu wyborów nie funkcjonuje gminny przewóz pasażerski. Chęć skorzystania z prawa do transportu do lokalu lub transportu powrotnego wyborca, zgłasza właściwemu wójtowi do 13 dnia przed dniem wyborów.

UWAGA: Szczegółowe informacje w zakresie udogodnień dla osób z niepełnosprawnościami w wyborach można uzyskać w miejscowym urzędzie gminy oraz na stronie Państwowej Komisji Wyborczej www.pkw.gov.pl

BEZPŁATNY TRANSPORT DO PLACÓWEK OŚWIATOWYCH

Obowiązkiem gminy jest:

1. zapewnienie niepełnosprawnym dzieciom pięcioletnim i sześciioletnim oraz dzieciom objętym wychowaniem przedszkolnym na podstawie art. 31 ust. 2 Ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe, bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu do najbliższego przedszkola, oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej, innej formy wychowania przedszkolnego lub ośrodka rewalidacyjno-wychowawczego.
2. zapewnienie uczniom niepełnosprawnym, których kształcenie i wychowanie odbywa się na podstawie art. 127 ww. Ustawy, bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu do najbliższej szkoły podstawowej, a uczniom z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym - także do najbliższej szkoły ponadpodstawowej, do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym uczeń kończy 21. rok życia;
3. zapewnienie dzieciom i młodzieży, o których mowa w art. 36 ust. 17, a także dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna, bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu do ośrodka rewalidacyjno-wychowawczego, do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym kończą:
 - a) 24. rok życia - w przypadku uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna,
 - b) 25. rok życia - w przypadku uczestników zajęć rewalidacyjno-wychowawczych.

Obowiązki, o których mowa powyżej, gmina spełnia poprzez zorganizowanie bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu dzieci, młodzieży i uczniów we własnym zakresie albo poprzez zwrot rodzicom kosztów przewozu dzieci, młodzieży i uczniów oraz rodziców.

VIII ŚWIADCZENIA OPIEKUŃCZE

1. SPECJALNY ZASIŁEK OPIEKUŃCZY

Specjalny zasiłek opiekuńczy obowiązywał do 31 grudnia 2023 r., od 1 stycznia 2024 r. nie można już występować o to świadczenie. Przysługuje jedynie osobom, które były uprawnione do niego na dzień 31 grudnia 2023 r. na zasadzie zachowania do niego praw nabytych na podstawie przepisów przejściowych art. 63 ust 1-5 ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym.

Warunki przyznawania specjalnego zasiłku opiekuńczego na zasadach obowiązujących do dnia 31 grudnia 2023 r.

Specjalny zasiłek opiekuńczy przysługuje:

Osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy ciąży obowiązek alimentacyjny, a także małżonkom, jeżeli:

- a) nie podejmują zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej lub
- b) rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Specjalny zasiłek opiekuńczy przysługuje, jeżeli łączny dochód rodziny osoby sprawującej opiekę oraz rodziny osoby wymagającej opieki w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty kryterium dochodowego wynoszącego **764 zł netto (na podstawie dochodów z roku poprzedzającego okres zasiłkowy z uwzględnieniem utraty i uzyskania dochodu). **Specjalny zasiłek opiekuńczy przysługuje w kwocie 620 zł miesięcznie.****

Specjalny zasiłek opiekuńczy nie przysługuje, jeżeli:

1. osoba sprawująca opiekę:
 - ma ustalone prawo do emerytury, renty, renty rodzinnej z tytułu śmierci małżonka przyznanej w przypadku zbiegu prawa do renty rodzinnej i innego świadczenia emerytalno-rentowego, renty socjalnej, zasiłku stałego, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego lub rodzinnego świadczenia uzupełniającego, o którym mowa w ustawie z dnia 31.01.2019 r. o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym,
 - ma ustalone prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, świadczenia pielęgnacyjnego lub zasiłku dla opiekuna, o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów,
 - legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;

2. osoba wymagająca opieki została umieszczona w rodzinie zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej spokrewnionej, w rodzinnym domu dziecka albo, w związku z koniecznością kształcenia, rewalidacji lub rehabilitacji, w placówce zapewniającej całodobową opiekę, w tym w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, z wyjątkiem podmiotu wykonującego działalność leczniczą, i korzysta w niej z całodobowej opieki przez więcej niż 5 dni w tygodniu;
3. na osobę wymagającą opieki inna osoba ma ustalone prawo do wcześniejszej emerytury;
4. na osobę wymagającą opieki jest ustalone prawo do dodatku do zasiłku rodzinnego, o którym mowa w art. 10, prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, prawo do świadczenia pielęgnacyjnego lub prawo do zasiłku dla opiekuna, o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów;
5. na osobę wymagającą opieki inna osoba jest uprawniona za granicą do świadczenia na pokrycie wydatków związanych z opieką, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej,
6. osoba wymagająca opieki ma przyznane prawo do świadczenia wspierającego.

UWAGA! Prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego na zasadach obowiązujących do 31 grudnia 2023 r. przysługuje również:

1. po upływie okresu zasiłkowego, na który prawo zostało przyznane, jeżeli wniosek o ustalenie prawa do specjalnego zasiłku opiekuńczego na nowy okres zasiłkowy zostanie złożony w terminie 3 miesięcy od dnia następującego po dniu, w którym zakończył się dotychczasowy okres zasiłkowy,
2. w przypadku, gdy osobie nad którą sprawują opiekę zostało wydane nowe orzeczenie o stopniu niepełnosprawności albo orzeczenie o niepełnosprawności. Warunkiem zachowania prawa do specjalnego zasiłku opiekuńczego jest złożenie wniosku o nowe orzeczenie o stopniu niepełnosprawności w terminie 3 miesięcy od dnia następującego po dniu, w którym upłynął termin ważności dotychczasowego orzeczenia, a następnie złożenie wniosku o specjalny zasiłek opiekuńczy w terminie 3 miesięcy, licząc od dnia wydania orzeczenia o stopniu niepełnosprawności.

2. ŚWIADCZENIE PIEŁĘGNACYJNE

zasady obowiązujące do 31 grudnia 2023r.

UWAGA! W związku z nowelizacją ustawy o świadczeniach rodzinnych, świadczenie pielęgnacyjne na zasadach obowiązujących do 31 grudnia 2023r. przysługuje wyłącznie osobom uprawnionym do niego na dzień 31 grudnia 2023r. na zasadzie zachowania do niego praw nabytych na podstawie przepisów przejściowych art. 63 ust. 1-5 ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym.

Warunki przyznawania świadczenia pielęgnacyjnego na zasadach obowiązujących do dnia 31 grudnia 2023 r.

Świadczenie pielęgnacyjne od 1 stycznia 2025 r. **wynosi 3287 zł miesięcznie** i podlega corocznej waloryzacji od dnia 1 stycznia.

Świadczenie pielęgnacyjne - z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, przysługuje:

1. matce albo ojcu,
2. opiekunowi faktycznemu dziecka,
3. osobie będącej rodziną zastępczą spokrewnioną, w rozumieniu ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
4. innym osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks Rodzinny i opiekuńczy ciąży obowiązek alimentacyjny, z wyjątkiem osób o znacznym stopniu niepełnosprawności. Jeżeli nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji,
5. Osobom, o których mowa w pkt 4, innym niż spokrewnione w pierwszym stopniu z osobą wymagającą opieki, świadczenie pielęgnacyjne przysługuje, w przypadku gdy spełnione są łącznie następujące warunki:
 - a) rodzice osoby wymagającej opieki nie żyją, zostali pozbawieni praw rodzicielskich, są małoletni lub legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
 - b) nie ma innych osób spokrewnionych w pierwszym stopniu, są małoletnie lub legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
 - c) nie ma osób (tj. matki albo ojca, opiekuna faktycznego dziecka, osoby będącej rodziną zastępczą spokrewnioną) lub legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Świadczenie pielęgnacyjne przysługuje, jeżeli niepełnosprawność osoby wymagającej opieki powstała nie później niż do ukończenia 18 roku życia lub w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej, jednak nie później niż do ukończenia 25 roku życia.

Świadczenie pielęgnacyjne nie przysługuje, jeżeli:

1. osoba sprawująca opiekę:
 - a) ma ustalone prawo do emerytury, renty, renty rodzinnej z tytułu śmierci małżonka przyznanej w przypadku zbiegu prawa do renty rodzinnej i innego świadczenia emerytalno-rentowego, renty socjalnej, zasiłku stałego, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego lub rodzicielskiego świadczenia uzupełniającego, o którym mowa w ustawie z dnia 31 stycznia 2019r. o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym;
 - b) ma ustalone prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, świadczenia pielęgnacyjnego lub zasiłku dla opiekuna, o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów;
2. osoba wymagająca opieki:
 - a) pozostaje w związku małżeńskim, chyba że współmałżonek legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,
 - b) została umieszczona w rodzinie zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej spokrewnionej, rodzinnym domu dziecka albo, w związku z koniecznością kształcenia, rewalidacji lub rehabilitacji, w placówce zapewniającej całodobową opiekę, w tym w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, z wyjątkiem podmiotu wykonującego działalność leczniczą, i korzysta w niej z całodobowej opieki przez więcej niż 5 dni w tygodniu;
 - c) uzyskała prawo do świadczenia wspierającego, o którym mowa w ustawie z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym;
3. na osobę wymagającą opieki inna osoba ma ustalone prawo do wcześniejszej emerytury;
4. na osobę wymagającą opieki jest ustalone prawo do dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, prawo do świadczenia pielęgnacyjnego lub prawo do zasiłku dla opiekuna, o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów;
5. na osobę wymagającą opieki inna osoba jest uprawniona za granicą do świadczenia na pokrycie wydatków związanych z opieką, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

W przypadku śmierci osoby wymagającej opieki po 1 stycznia 2024 r., osoba pobierająca świadczenie pielęgnacyjne zachowa prawo do tego świadczenia do końca miesiąca następującego po miesiącu, w którym nastąpił zgon osoby wymagającej opieki.

UWAGA: Osoby, które mają przyznane świadczenie pielęgnacyjne okresowo na czas ważności orzeczenia, zachowają prawo do świadczenia na zasadach obowiązujących do 31 grudnia 2023 r. pod warunkiem, że:

1. złożą wniosek o wydanie nowego orzeczenia o niepełnosprawności w terminie 3 miesięcy od dnia następującego po dniu, w którym upłynął termin ważności dotychczasowego orzeczenia, oraz
2. złożą wniosek o świadczenie pielęgnacyjne w terminie 3 miesięcy od daty wydania nowego orzeczenia.

Złożenie wniosku po upływie tych terminów skutkuje brakiem możliwości kontynuowania pobierania świadczenia pielęgnacyjnego na zasadach obowiązujących do 31 grudnia 2023 r.

3. ŚWIADCZENIE PIEŁĘGNACYJNE - zasady obowiązujące od 1 stycznia 2024 roku

Od 1 stycznia 2024 r. obowiązują nowe przepisy ustawy o świadczeniach rodzinnych regulujące warunki przyznawania świadczenia pielęgnacyjnego, które wprowadziła ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym.

UWAGA! Od 1 stycznia 2024 roku świadczenie pielęgnacyjne będzie przysługiwać tylko na osoby z niepełnosprawnościami do ukończenia przez nie 18 roku życia.

Świadczenie pielęgnacyjne przysługuje następującym opiekunom:

1. matce albo ojcu,
2. innym osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy ciąży obowiązek alimentacyjny, a także małżonkom,
3. opiekunowi faktycznemu dziecka,
4. rodzinie zastępczej, osobie prowadzącej rodzinny dom dziecka, dyrektorowi placówki opiekuńczo-wychowawczej, dyrektorowi regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej albo dyrektorowi interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

Świadczenie pielęgnacyjne przysługuje jeśli osoba wymagająca opieki legitymuje się ważnym orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji (takie orzeczenie zawiera informację w punktach 7 i 8 o treści: "wymaga"), albo orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Nowe przepisy przewidują również, że w przypadku gdy opiekun otrzymujący świadczenie pielęgnacyjne na nowych zasadach sprawuje opiekę nad więcej niż jedną osobą (dzieckiem) w wieku do ukończenia 18. roku życia legitymującą się odpowiednim ww. orzeczeniem o niepełnosprawności, to wysokość świadczenia pielęgnacyjnego jest podwyższana o 100% na drugą i każdą kolejną osobę, nad którą sprawowana jest opieka - warunkiem jest złożenie wniosku przez opiekuna o podwyższenie świadczenia pielęgnacyjnego.

UWAGA! Świadczenie pielęgnacyjne na zasadach obowiązujących od 1 stycznia 2024 roku dopuszcza pobieranie tego świadczenia równoległe z pracą zawodową, prowadzeniem działalności gospodarczej czy pobieraniem świadczeń emerytalno-rentowych.

Od 1 stycznia 2025 r. wysokość świadczenia pielęgnacyjnego wynosi 3287 zł miesięcznie i podlega corocznej waloryzacji od dnia 1 stycznia.

Świadczenie pielęgnacyjne nie przysługuje, jeżeli:

1. osoba sprawująca opiekę ma ustalone prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, świadczenia pielęgnacyjnego lub zasiłku dla opiekuna, o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów;
2. osoba wymagająca opieki została umieszczona lub przebywa w domu pomocy społecznej, zakładzie opiekuńczo-leczniczym, zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym, placówce zapewniającej całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, zakładzie karnym, zakładzie poprawczym, areszcie śledczym lub schronisku dla nieletnich;
3. osoba wymagająca opieki jest uprawniona za granicą do świadczenia na pokrycie wydatków związanych z opieką, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej;
4. na osobę wymagającą opieki inna osoba jest uprawniona za granicą do świadczenia na pokrycie wydatków związanych z opieką, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej;
5. na osobę wymagającą opieki jest ustalone prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, prawo do świadczenia pielęgnacyjnego lub prawo do zasiłku dla opiekuna, o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów.

W przypadku śmierci osoby wymagającej opieki po 1 stycznia 2024 r., osoba pobierająca świadczenie pielęgnacyjne zachowuje prawo do tego świadczenia do końca miesiąca następującego po miesiącu, w którym nastąpił zgon osoby wymagającej opieki.

4. ŚWIADCZENIE WSPIERAJĄCE

Od 1 stycznia 2024 r. jest nowy instrument wsparcia osób z niepełnosprawnościami - **świadczenie wspierające**, wprowadzone ustawą z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym. Jest to rozwiązanie skierowane bezpośrednio do osób z niepełnosprawnościami, tak aby dorosła już osoba z niepełnosprawnością mogła decydować jak wykorzystywane ma być otrzymywane wsparcie.

Świadczenie wspierające **przysługuje osobie z niepełnosprawnościami w wieku od ukończenia 18 roku życia posiadającej decyzję ustalającą poziom potrzeby wsparcia**, w której potrzebę wsparcia określono na poziomie od 70 do 100 punktów.

Decyzję ustalającą poziom potrzeby wsparcia wydaje wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności na wniosek osoby niepełnosprawnej lub jej przedstawiciela ustawowego albo, za ich zgodą, na wniosek ośrodka pomocy społecznej lub centrum usług społecznych (w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej). Do wniosku dołącza się wypełniony kwestionariusz samooceny trudności w zakresie wykonywania czynności związanych z funkcjonowaniem.

Wnioski o wydanie decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia można składać począwszy od 1 stycznia 2024 r.:

- bezpośrednio w wojewódzkim zespole do spraw orzekania o niepełnosprawności, wydającym decyzję ustalającą poziom potrzeby wsparcia albo
- za pośrednictwem powiatowego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności,
- a także drogą elektroniczną za pośrednictwem portalu informacyjno-usługowego Emp@tia

Wniosek o przyznanie świadczenia wspierającego należy złożyć po uzyskaniu decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia **do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wyłącznie przez Internet** za pośrednictwem jednego z trzech kanałów wnioskowania:

1. Platformę PUE ZUS
2. Portal informacyjno-usługowy Emp@tia na stronie empatia.mpips.gov.pl
3. Bankowość elektroniczną

Świadczenie wspierające przysługuje bez względu na dochody (brak kryterium dochodowego), a także niezależnie od innych form wsparcia otrzymywanych przez osoby z niepełnosprawnościami. Wysokość świadczenia wspierającego zależy jest od decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia, w której to potrzebę określono punktami w skali potrzeby wsparcia.

Świadczenie wspierające przysługuje miesięcznie w wysokości:

- a) 220% renty socjalnej - jeżeli potrzebę wsparcia określono na poziomie 95-100 pkt.;
- b) 180% renty socjalnej - jeżeli potrzebę wsparcia określono na poziomie 90-94 pkt.;
- c) 120% renty socjalnej - jeżeli potrzebę wsparcia określono na poziomie 85-89 pkt.;
- d) 80% renty socjalnej - jeżeli potrzebę wsparcia określono na poziomie 80-84 pkt.;
- e) 60% renty socjalnej - jeżeli potrzebę wsparcia określono na poziomie 75-79 pkt.;
- f) 40% renty socjalnej - jeżeli potrzebę wsparcia określono na poziomie 70-74 pkt.;

Wysokość renty socjalnej jest corocznie waloryzowana. Zatem wysokość świadczenia wspierającego będzie podlegała także corocznej waloryzacji. Od 1 marca 2025 r. wysokość renty socjalnej wynosi 1878,96 zł.

UWAGA! Świadczenie wspierające będzie wprowadzane w trzech etapach począwszy od 1 stycznia 2024 r., w zależności od przyznanej liczby punktów oceny potrzeby wsparcia.

Harmonogram wprowadzenia świadczenia wspierającego:

I etap - od 1 stycznia 2024 r. - świadczenie wspierające dostępne dla osób z niepełnosprawnościami z najwyższymi poziomami potrzeby wsparcia, tj. od 87 do 100 pkt,

II etap - od 1 stycznia 2025 r. - świadczenie wspierające będzie dostępne także dla osób z niepełnosprawnościami z kolejnymi poziomami potrzeby wsparcia, tj. od 78 do 86 pkt,

III - ostatni etap - od 1 stycznia 2026 r. - świadczenie wspierające będzie dostępne także dla osób z niepełnosprawnościami z pozostałymi uprawniającymi poziomami potrzeby wsparcia, tj. od 70 do 77 pkt.

UWAGA! Powyższy harmonogram nie dotyczy osób z niepełnosprawnościami, na które ich opiekunowie co najmniej w dniu 1 stycznia 2024 r. lub później pobierali dotychczasowe świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy, zasiłek dla opiekuna lub świadczenie pielęgnacyjne na nowych zasadach - w przypadku takich osób z niepełnosprawnościami uzyskanie przez nie co najmniej 70 pkt. w decyzji o poziomie potrzeby wsparcia, już od 1 stycznia 2024 r. będzie uprawniać do otrzymania świadczenia wspierającego.

Dodatkowo, za osobę pobierającą świadczenie wspierające, jak i za jej opiekuna, który nie podejmuje zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, ze względu na potrzebę udzielenia wsparcia osobie pobierającej świadczenie wspierające, ZUS będzie opłacał składki na ubezpieczenie zdrowotne, od podstawy wysokości pobieranego świadczenia wspierającego. Ponadto, za opiekuna niepozostającego w zatrudnieniu, który wspólnie zamieszkuje i gospodaruje z osobą pobierającą świadczenie wspierające, ZUS będzie

opłacał również składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego, przez okres sprawowania opieki.

UWAGA! Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Województwie Wielkopolskim:

ul. Kazimierza Wielkiego 24/26; Poznań 61-863

ustalenie poziomu potrzeby wsparcia:

e-mail: ppw@poznan.uw.gov.pl

tel.: 61 854 13 92, 61 854 13 70

5. ZASIŁEK PIEŁĘGNACYJNY

Zasiłek pielęgnacyjny - od 1.11.2019 wynosi 215,84 zł miesięcznie i przyznaje się go w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Zasiłek przysługuje niezależnie od wysokości osiąganego dochodu.

Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje:

- dziecku z niepełnosprawnością (dotyczy dziecka w wieku do ukończenia 16 roku życia na podstawie orzeczenia o niepełnosprawności bez orzekania o stopniu),
- osobie z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności lub orzeczeniem ZUS o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji lub orzeczeniem o zaliczeniu do I grupy inwalidzkiej,
- osobie z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności lub orzeczeniem ZUS o całkowitej niezdolności do pracy lub orzeczeniem o zaliczeniu do II grupy inwalidzkiej, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia,
- osobie, która ukończyła 75 lat.

Zasiłek pielęgnacyjny nie przysługuje:

- osobie uprawnionej do dodatku pielęgnacyjnego,
- osobie umieszczonej w instytucji zapewniającej nieodpłatnie całodobowe utrzymanie,
- jeżeli członkowi rodziny przysługuje za granicą świadczenie na pokrycie wydatków związanych z pielęgnacją tej osoby, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

6. DODATEK DO ZASIŁKU RODZINNEGO Z TYTUŁU KSZTAŁCENIA I REHABILITACJI DZIECKA Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka z niepełnosprawnością przysługuje:

1. matce lub ojcu dziecka;
2. opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka, a także osobie uczącej się

na pokrycie zwiększonych wydatków związanych z rehabilitacją lub kształceniem dziecka w wieku:

1. do ukończenia 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o niepełnosprawności,
2. powyżej 16 roku życia do ukończenia 24 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Wysokość dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka z niepełnosprawnością wynosi miesięcznie:

1. **90,00 zł** na dziecko w wieku do ukończenia 5 roku życia;
2. **110,00 zł** na dziecko w wieku powyżej 5 roku życia do ukończenia 24 roku życia.

Dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego **nie stanowi samoistnego świadczenia**, a zatem można go otrzymać **tylko razem** z zasiłkiem rodzinnym.

7. 500 + ŚWIADCZENIE UZUPEŁNIAJĄCE DLA OSÓB NIEZDOLNYCH DO SAMODZIELNEJ EGZYSTENCJI

Świadczenie może otrzymać osoba która:

1. ukończyła 18 lat,
2. jest niezdolna do samodzielnej egzystencji, a niezdolność ta została stwierdzona orzeczeniem o niezdolności do samodzielnej egzystencji lub całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji,
3. nie jest uprawniona do emerytury ani renty, nie ma ustalonego prawa do innego świadczenia pieniężnego finansowanego ze środków publicznych, np. zasiłku stałego albo zasiłku okresowego (warunek nie dotyczy jednorazowych świadczeń) ani nie jest uprawniona do świadczenia z zagranicznej instytucji właściwej do spraw emerytalno-rentowych, **albo jest uprawniona do tych świadczeń, ale ich łączna wysokość brutto nie przekracza 2552,39 zł.**

UWAGA! Przy ustaleniu kwoty **2552,39 zł** nie bierze się pod uwagę kwoty renty rodzinnej przyznanej dziecku, które stało się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy przed ukończeniem 16 roku życia lub w czasie nauki w szkole przed ukończeniem 25 roku życia.

4. ma miejsce zamieszkania w Polsce,
5. ma polskie obywatelstwo lub prawo pobytu lub prawo stałego pobytu w Polsce, jeśli jest obywatelem jednego z państw członkowskich Unii Europejskiej albo Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej lub ma zalegalizowany pobyt w Polsce (jeśli jest obywatelem państwa spoza UE albo EFTA).

Świadczenie uzupełniające nie przysługuje osobie, która jest tymczasowo aresztowana lub odbywa karę pozbawienia wolności. **Wyjątkiem jest sytuacja**, gdy taka osoba odbywa karę pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego - wtedy świadczenie może przysługiwać.

Aby otrzymać świadczenie uzupełniające należy złożyć wniosek. Wniosek można złożyć w każdej placówce ZUS, przesłać pocztą lub przesłać elektronicznie przez Platformę Usług Elektronicznych ZUS.

Druk wniosku o świadczenie uzupełniające oraz informacje dotyczące dokumentów, które należy dołączyć do wniosku, dostępne są na stronie internetowej **www.zus.pl** oraz w placówkach ZUS.

8. JEDNORAZOWE ŚWIADCZENIE Z TYTUŁU URODZENIA DZIECKA, U KTÓREGO ZDIAGNOZOWANO CIĘŻKIE I NIEODWRACALNE UPOŚLEDZENIE ALBO NIEULECZALNĄ CHOROBY ZAGRAŻAJĄCĄ JEGO ŻYCIU, KTÓRE POWSTAŁY W PRENATALNYM OKRESIE ROZWOJU DZIECKA LUB W CZASIE PORODU

Na podstawie art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem", zwanej dalej "ustawą", jednorazowe świadczenie przysługuje: matce lub ojcu dziecka, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka bez względu na dochód.

Jednorazowe świadczenie przysługuje z tytułu urodzenia się żywego dziecka, posiadającego zaświadczenie, o którym mowa w art. 4 ust. 3 ustawy (zaświadczenie potwierdzające ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, wystawione przez lekarza ubezpieczenia zdrowotnego, w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, posiadającego specjalizację II stopnia lub tytuł specjalisty w dziedzinie: położnictwa i ginekologii, perinatologii, neonatologii, neurologii dziecięcej, kardiologii dziecięcej lub chirurgii dziecięcej), **w wysokości 4000 zł.**

Jednorazowe świadczenie przysługuje, jeżeli kobieta pozostawała pod opieką medyczną nie później niż od 10. tygodnia ciąży do porodu (wymogu tego nie stosuje się do osób będących prawnymi lub faktycznymi opiekunami dziecka, a także do osób, które przysposobiły dziecko). Pozostawanie pod opieką medyczną potwierdza się zaświadczeniem lekarskim lub zaświadczeniem wystawionym przez położną.

Wniosek o wypłatę jednorazowego świadczenia składa się w terminie 12 miesięcy od dnia narodzin dziecka, objęcia opieką albo przysposobienia dziecka, nie później niż do dnia, w którym dziecko ukończy 18 rok życia. Wnioski złożone po tym terminie nie zostaną rozpatrzone. Ewentualne odwołanie od decyzji należy składać w terminie 14 dni od daty jej otrzymania do Samorządowego Kolegium Odwoławczego.

IX NIEODPŁATNA POMOC PRAWNA I NIEODPŁATNE PORADNICTWO OBYWATELSKIE

Nieodpłatna pomoc prawna i nieodpłatne poradnictwo obywatelskie przysługują osobie uprawnionej, która nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej i która przed uzyskaniem nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, złoży pisemne oświadczenie, że nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy.

1. Udzielanie nieodpłatnej pomocy **odbywa się według kolejności zgłoszeń, po wcześniejszym umówieniu terminu wizyty.** Aby umówić wizytę w punkcie nieodpłatnej pomocy prawnej lub poradnictwa obywatelskiego należy dokonać rezerwacji telefonicznie, pod numerem telefonu: **61 8410 797** lub **572 157 488** albo drogą elektroniczną na adres e-mail: **pomocprawna@powiat.poznan.pl**. W treści e-maila należy podać lokalizację punktu, w którym osoba chciałaby uzyskać nieodpłatną pomoc oraz imię i nazwisko osoby rezerwującej wizytę.
2. **Osobom ze znaczną niepełnosprawnością ruchową**, które nie mogą stawić się w punkcie osobiście, oraz **osobom doświadczającym trudności w komunikowaniu się**, o których mowa w ustawie z dnia 19 sierpnia 2011r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się, może być udzielana nieodpłatna pomoc prawna także poza punktem albo za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość.

UWAGA: Szczegółowe informacje dostępne na stronie **www.bip.powiat.poznan.pl**, w zakładce "*nieodpłatna pomoc prawna*" oraz w Wydziale Spraw Społecznych i Zdrowia Starostwa Powiatowego w Poznaniu, ul. Słowackiego 8, pok. 115 oraz pod nr. tel.: **61 226 92 45, 61 8410 657**.

X LISTA JEDNOSTEK NIEODPŁATNEGO PORADNICTWA NA TERENIE POWIATU POZNAŃSKIEGO

Lista jednostek nieodpłatnego poradnictwa na terenie powiatu poznańskiego zawiera dane jednostek nieodpłatnego poradnictwa, uporządkowane według tematyki, w tym poradnictwo w zakresie m.in. :

- spraw rodzinnych i pomocy społecznej,
- rozwiązywania problemów alkoholowych i innych uzależnień,
- przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- interwencji kryzysowej,
- bezrobocia,
- praw konsumentów,
- praw pacjenta,
- prawa pracy,
- prawa podatkowego

Dane obejmują informacje o nazwie jednostek, zakresie poradnictwa, adresach i danych kontaktowych, w tym o stronach internetowych i numerach telefonicznych, dniach i godzinach działalności oraz kryteriach dostępu do usługi. Na wykazie ujęto także krajowe infolinie tematyczne i inne formy porad świadczone za pośrednictwem komunikacji elektronicznej.

UWAGA! Lista jednostek nieodpłatnego poradnictwa na terenie powiatu poznańskiego dostępna na stronie **powiat.poznan.pl** lub **bip.powiat.poznan.pl** w zakładce *"Nieodpłatna Pomoc Prawna"*.

XI WAŻNE STRONY WWW

1. Powiat Poznański - **www.powiat.poznan.pl**
2. Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności - **www.bip.powiat.poznan.pl**
3. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Poznaniu - **www.pcpr.powiat.poznan.pl**
4. Powiatowy Urząd Pracy w Poznaniu - **www.poznan.praca.gov.pl**
5. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu - **www.rops.poznan.pl**
6. Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej - **www.mpips.gov.pl**
7. Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych - **www.niepelnosprawni.gov.pl**
8. Ogólnopolski Portal dla niepełnosprawnych - **www.niepelnosprawni.pl**
9. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych - **www.pfron.org.pl**
10. Okręgowy Inspektorat Pracy w Poznaniu - **www.poznan.pip.gov.pl**
11. Portal organizacji pozarządowych - **www.ngo.pl**

XII WYBRANE AKTY PRAWNE REGULUJĄCE PROBLEMATYKĘ OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

1. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym;
2. ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
3. ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
4. ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty;
5. ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych;
6. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
7. ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się;
8. ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem";
9. ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej;
10. ustawa z dnia 9 maja 2018 r. o szczególnych rozwiązaniach wspierających osoby o znacznym stopniu niepełnosprawności;
11. ustawa z dnia 26.06.1974 r. Kodeks Pracy;
12. ustawa z dnia 27.06.2003 r. o rencie socjalnej;
13. ustawa z dnia 31 lipca 2019 r. o świadczeniu uzupełniającym dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji;
14. rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności;
15. rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 listopada 2007 r. w sprawie turnusów rehabilitacyjnych;
16. ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym.

